

Beschrijvend document ten behoeve van Openbare Europese aanbesteding

Ontwerpen stembiljet, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht

Aanbestedende dienst:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Kenmerk: BPR2011/U50809

Datum: 28 februari 2011

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Begrippenlijst.....	pag. 3
Hoofdstuk 2. Reikwijdte van de aanbesteding.....	pag. 7
Hoofdstuk 3. Beschrijving van de opdracht.....	pag. 8
Hoofdstuk 4. Procedurevoorschriften.....	pag. 19
Hoofdstuk 5. Selectiecriteria.....	pag. 26
Hoofdstuk 6. Programma van Eisen.....	pag. 29
Hoofdstuk 7. Gunningsprocedure.....	pag. 42
Hoofdstuk 8. Overeenkomst.....	pag. 45
Bijlagen.....	

Hoofdstuk 1: Begrippenlijst

Aanbestedende dienst:

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Acceptatie:

Het vaststellen door de aanbestedende dienst dat hetgeen wederpartij oplevert aan de door de aanbestedende dienst gestelde eisen voldoet. Acceptatie vindt ook plaats indien er sprake is van een wijziging van de opdracht(onderdelen). In dat geval vindt de acceptatie plaats aan de hand van de eisen die worden gesteld in het verzoek tot een wijziging.

Beschrijvend document:

Het document met bijlagen dat in deze aanbesteding aan potentiële wederpartijen wordt gezonden op grond waarvan een inschrijving kan worden gedaan.

Differentiëren in stembiljet:

Een apart model van het stembiljet voor een specifieke doelgroep kiezers.

Documentatie:

Alle documentatie die wederpartij in het kader van deze opdracht moet leveren c.q. actueel moet houden.

Documentgegevens stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht:

De gegevens die op de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht per verkiezing moeten worden vermeld.

Eisen:

In het beschrijvend document geformuleerde voorwaarden waar wederpartij aan moet voldoen.

Gunningbeslissing:

Het besluit waarmee de aanbestedende dienst bekend maakt aan wie hij voornemens is de opdracht te gunnen. Op grond van art. 55 Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao), houdt de mededeling van de gunningbeslissing geen aanvaarding in van een aanbod van de winnende wederpartij.

Inschrijving:

Een aanbieding, inclusief de bijbehorende bescheiden, van een wederpartij.

Kandidatenlijst:

Lijst met daarop alle kandidaten die onder een gezamenlijke noemer deelnemen aan de verkiezing om daarbij één of meerdere zetels te behalen.

Kiezer:

De persoon die gerechtigd is deel te nemen aan de verkiezing.

Kiezerspas:

Een aan de stempas vergelijkbaar document dat de kiezer in het stemlokaal aan het stembureau moet overhandigen om aan te tonen dat hij/zij kiesgerechtigd is. Met de kiezerspas kan de kiezer stemmen in elk stemlokaal binnen het gebied waarvoor de stemming geldt (voor de Tweede Kamer

en Europese verkiezingen in heel Nederland, voor de Provinciale Statenverkiezingen in de provincie). De kiezerspas wordt door de gemeente gepersonaliseerd als de kiezer de pas aanvraagt.

Nota van Inlichtingen:

Document waarin vragen door de aanbestedende dienst worden beantwoord. Nota's van Inlichtingen maken deel uit van het beschrijvend document.

Onderaannemer:

De natuurlijke of rechtspersoon aan wie een deel van de opdracht in onderaanneming is of zal worden gegeven door wederpartij.

Ontwerp:

Vormgeving, materialen, bestanddelen, veiligheidskenmerken, grafische kenmerken, etc. In het geheel is ook rekening gehouden met de gegevens en de vaste teksten die op de stembiljetten en/of stempas/kiezerspas/schriftelijke volmacht moeten worden vermeld. De specificaties alsmede de handleiding(en) voor het gebruik van het stembiljet en/of de stempas maken onderdeel uit van het ontwerp. Aangezien het over het algemeen onmogelijk is te produceren op een manier die 100% gelijk is aan het ontwerp moet het ontwerp ook de toleranties bevatten.

Opdracht:

De onderdelen van de aanbestedingsopdracht zoals omschreven in hoofdstuk 2 van dit beschrijvend document.

Opdrachtonderdeel:

Een van de onderdelen van de opdracht zoals omschreven in hoofdstuk 2 van dit beschrijvend document.

Open source programmatuur:

Programmatuur met de volgende kenmerken:

- o De broncode van de programmatuur is vrij beschikbaar;
- o In het licentiemodel is het intellectueel eigendom en het (her)gebruik van de programmatuur en bijbehorende broncode dusdanig geregeld dat de licentienemer de broncode mag inzien, gebruiken, verbeteren, aanvullen en distribueren. De licentie dient te voldoen aan de voorwaarden opgesteld door het Open Source Initiative (<http://www.opensource.org/docs/definition.php>.)

Politieke groepering:

Een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid die is geregistreerd bij het centraal stembureau om met een naam boven de kandidatenlijst te kunnen deelnemen aan de verkiezing.

Overeenkomst:

De overeenkomst die deel uitmaakt van dit beschrijvend document en waaraan wederpartij zich in zijn inschrijving dient te conformeren.

Prototype:

Het eerste model van stembiljet, hulpmiddelen om te stemmen met het stembiljet, hulpmiddelen om het stembiljet te tellen. Het eerste model van stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht waarmee getest wordt en (eventueel) de productie wordt voorbereid.

Proven Technology:

Technologie waarvan de doeltreffendheid in de praktijk is aangetoond en die direct toepasbaar is.

Referentietest:

Test om vast te stellen of er fouten en zo ja in welke omvang worden gemaakt door de kiezer bij het stemmen met het huidige stembiljet en door het stembureau bij het tellen van het huidige stembiljet.

Reguliere kiezer:

De kiezer die in staat is met het huidige stembiljet zelfstandig te stemmen zonder daarbij hulp te vragen (buiten het stemhokje) van de leden van het stembureau.

Schriftelijke volmacht

Een aan de stempas vergelijkbaar document dat de kiezer in het stemlokaal aan het stembureau moet overhandigen om aan te tonen dat hij/zij gerechtigd is naast zijn eigen stem de stem van een andere kiezer uit te brengen. Een schriftelijk volmacht kan binnen het gebied waarvoor de stemming geldt worden gebruikt (voor de Tweede Kamer en Europese verkiezingen in heel Nederland, voor de Provinciale Statenverkiezingen in de provincie). De schriftelijke volmacht wordt door de gemeente gepersonaliseerd als de kiezer de volmacht aanvraagt.

Specificaties:

De details van de voorschriften die voortvloeien uit een ontwerp. Specificaties kunnen betrekking hebben op:

- afmetingen (dimensies);
- mechanische eigenschappen, zoals sterkte;
- samenstelling (concentratie van ingrediënten, zuiverheid);
- kleur, gladheid, glans, etc..

Stembiljet:

Een papieren formulier waarop de kiezer zijn of haar stem registreert.

Stemgeheim:

De kiezer stemt alleen zodat alleen de kiezer weet wat hij/zij heeft gestemd.

Stempas:

Het document dat de kiezer in het stemlokaal aan het stembureau moet overhandigen om aan te tonen dat hij/zij kiesgerechtigd is.

Stemvrijheid:

De kiezer kan in alle vrijheid en zonder enige vorm van beïnvloeding zijn keuze aangeven op het stembiljet.

Veiligheidskenmerk:

Een kenmerk waarmee de echtheid van een stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht kan worden vastgesteld/gecontroleerd. Er zijn eerste- (te controleren zonder hulpmiddelen) en tweedelijns (al dan niet te controleren met hulpmiddelen) veiligheidskenmerken.

Versiebeheer:

Het beheer van de toegepaste versies van ontwerpen van stembiljet, stempas, kiezerspas en/of schriftelijke volmacht. Versiebeheer ziet erop toe dat alleen geteste en juiste versies worden gebruikt en er altijd een actueel overzicht bestaat van het versiebeheer.

Wederpartij:

Met wederpartij wordt gedurende de aanbestedingsprocedure bedoeld de gegadigde aan wie een uitnodiging tot inschrijving is gestuurd. Tevens wordt onder wederpartij de gegadigde bedoeld die een inschrijving heeft ingediend. Na gunning wordt met wederpartij bedoeld degene waarmee de overeenkomst is gesloten.

Hoofdstuk 2: Reikwijdte van de aanbesteding

In de aanbestedingsopdracht zijn inbegrepen:

1. ontwerpen van het (de) stembiljet(ten) voor de verkiezingen die vallen onder de werking van de Kieswet;
2. ontwerpen van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht voor de verkiezingen die vallen onder de werking van de Kieswet;
3. het doorvoeren van wijzigingen in de opdrachtonderdelen;
4. het opstellen van de specificaties en bijbehorende documentatie voor de productie, personalisatie en het gebruik van stembiljetten, stempas, kiezerspas en/of schriftelijke volmacht;
5. prototypes van de stembiljetten, stempas, kiezerspas en/of schriftelijke volmacht;
6. prototypes van hulpmiddelen om te stemmen met het stembiljet en/of hulpmiddelen om het stembiljet te tellen;
7. opstellen van testplannen voor testen;
8. organiseren van testen;
9. uitvoeren van testen;
10. leveren van materialen, waaronder apparatuur en programmatuur, voor het uitvoeren van de testen;
11. analyseren van de uitkomsten van de testen en het rapporteren daarover;
12. inventariseren van (elektronische) hulpmiddelen voor het tellen van het (de) stembiljet (ten);
13. het opstellen van de specificaties en bijbehorende documentatie van de (elektronische) hulpmiddelen voor het tellen van het (de) nieuwe ontwerp(en) van het (de) stembiljet (ten);
14. het doorvoeren van wijzigingen in de specificaties en bijbehorende documentatie van de (elektronische) hulpmiddelen voor het tellen van het (de) nieuwe ontwerp(en) van het (de) stembiljet (ten);
15. leveren van ondersteuning bij een eventuele implementatie cq invoering van nieuwe ontwerpen van het (de) stembiljet(ten) stempas, kiezerspas en/of schriftelijke volmacht.

Hoofdstuk 3: Beschrijving van de opdracht

1. Inleiding

De aanbestedende dienst onderzoekt of het mogelijk is om (een) nieuw(e) stembiljet(ten) te ontwikkelen voor de verkiezingen die onder de werking van de Kieswet vallen.

Het doel van het onderzoek is uitsluitsel te krijgen over de vraag of (een) nieuw(e) model(len) van het (de) stembiljet(ten) kan worden ontwikkeld waarmee:

- ❖ kiezers die blind of slechtziend zijn zelfstandig in het stemlokaal met het stembiljet kunnen stemmen;
- ❖ kiezers die laaggeletterd en/of de Nederlandse taal niet machtig zijn in het stemlokaal met het stembiljet zelfstandig kunnen stemmen;
- ❖ het stembiljet langs elektronische weg naar de kiezers kan worden gezonden die vanuit het buitenland mogen stemmen, waarna de kiezer het stembiljet print en met de rest van de stembescheiden per post zendt naar het briefstembureau en/of naar de kiezer kan worden gezonden voordat de kandidatenlijsten onherroepelijk zijn vastgesteld;
- ❖ het stembiljet zonder en met behulp van elektronische hulpmiddelen, makkelijker en daardoor minder foutgevoelig kan worden geteld door de leden van het stembureau.

De aanbestedende dienst heeft geïnventariseerd welke stembiljetten in andere landen worden gebruikt en hoe die worden geteld. De uitkomst van deze inventarisatie¹ is als bijlage 1 bij dit beschrijvend document gevoegd.

Het tweede deel van het onderzoek moet tot concrete uitwerkingen leiden van ontwerpen van stembiljetten die aan de gestelde doelen kunnen voldoen.

Aan de Tweede Kamer is toegezegd dat medio 2011 dit onderzoek zal zijn afgerond en dat dan de uitkomsten aan de Tweede Kamer zullen worden voorgelegd. Dit wil zeggen dat de opdrachtonderdelen 1 tot en met 13 (m.u.v. opdrachtonderdeel 3) uiterlijk op 1 september 2011 moeten zijn afgerond, inclusief testen, het analyseren van de uitkomsten van de testen en het verwerken van die uitkomsten.

Uitdrukkelijk houdt de aanbestedende dienst er rekening mee dat aanpassing van de Kieswet (en de daaronder vallende regelgeving) nodig zal zijn om de invoering van een ander model cq modellen van het stembiljet mogelijk te maken.

Daarnaast wil de aanbestedende dienst de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht die de kiezer moet gebruiken bij het stemmen laten ontwerpen. Het nieuwe ontwerp van deze documenten moet uiterlijk op 1 augustus 2011 beschikbaar zijn inclusief testen, het analyseren van de uitkomsten van de testen en het verwerken van die uitkomsten.

Dit beschrijvend document bevat een aantal bijlagen die beogen wederpartij informatie te geven die nodig is voor het maken van de inschrijving en de uitvoering van de opdracht. Wederpartij moet dus kennis nemen van de inhoud van deze bijlagen.

¹ Dit onderzoek is in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uitgevoerd door Verdonck, Klooster & Associates.

De aanbestedende dienst beschikt op onderdelen over gegevens die wederpartij kan gebruiken voor de uitvoering van de opdracht. De aanbestedende dienst zal die gegevens bij de definitieve gunning aan wederpartij ter beschikking stellen. Zonder hier limitatief te willen zijn gaat het onder meer om:

- ❖ gegevens van contactpersonen die bij gemeenten belast zijn met verkiezingen;
- ❖ huidige stembiljetten om de referentietesten uit te voeren;
- ❖ gegevens van de leveranciers/producenten van de huidige stempas, kiezerspas en/of schriftelijke volmacht;
- ❖ gegevens van contactpersonen bij belangenorganisaties voor blinden en slechtzienden;
- ❖ referentiegegevens over de duur van het tellen in het stemlokaal met de huidige stembiljetten;
- ❖ referentiegegevens over ongeldige stemmen zowel voor stemmen uitgebracht in het stemlokaal als bij het briefstemmen door de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen.

2. Kiesstelsel

Het Nederlandse kiesstelsel bepaalt dat de kiezer één stem uitbrengt op een individuele kandidaat. De kandidaten zijn gerangschikt op lijsten (veelal politieke groeperingen). Aan elke lijst wordt een volgnummer toegekend en ook de kandidaten binnen de lijst krijgen een volgnummer. Tenzij er op een kandidaat meer stemmen worden uitgebracht dan de voorkeurdrempel, bepaalt het volgnummer de volgorde in de verdeling van de zetels. Het aantal lijsten dat deel kan nemen aan een verkiezing is in beginsel onbeperkt. Elke lijst dat voldoet aan de in de Kieswet gestelde eisen wordt toegelaten tot de verkiezing. Een lijst kan maximaal 80 kandidaten bevatten. Het minimum aantal kandidaten is 1. De Kieswet en bijbehorende regelgeving is als bijlage 2 gevoegd bij dit beschrijvend document.

Het grootst aantal lijsten doet mee aan de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer. Bij de verkiezingen van de Tweede Kamer van 2002, 2003, 2006 en 2010 deden respectievelijk 17, 19, 24 en 18 lijsten mee. Het gebruik van een nieuw model cq modellen van het stembiljet moet binnen het bestaande kiesstelsel mogelijk zijn.

3. Stembiljetten

Het huidige papieren stembiljet bestaat al decennia lang en is als volgt te kenschetsen:

- Totaaloverzicht lijsten (partijen) en kandidaten

Een belangrijk kenmerk van het huidige stembiljet is dat het aan de kiezer een totaaloverzicht biedt van alle lijsten en kandidaten waarop kan worden gestemd. Dit komt voort uit de gedachte dat kiezers een stem uitbrengen op kandidaten en niet op lijsten cq politieke partijen. Deze gedachte is verankerd in de Kieswet.

In de negentiger jaren van de vorige eeuw zijn bij de introductie van het stemmen met stemcomputers discussies gevoerd over gefaseerd stemmen. Dat wil zeggen: de kiezer kiest eerst de lijst waarop hij wil stemmen en daarna de kandidaat op die betreffende lijst. Deze vorm van stemmen is geaccepteerd en ook toegepast bij de gemeenten die gebruik maakten van een stemcomputer. De toenmalige regering en de Tweede Kamer waren van mening dat gefaseerd stemmen te prefereren was boven het stemmen op een stempaneel, vanwege de capaciteitsproblemen van de stempanelen en vanwege de overzichtelijkheid van het gefaseerd stemmen voor de kiezer. Volgens de toenmalige regering was bij het gefaseerd stemmen bovendien geen sprake van een verschuiving van het stemmen op kandidaten naar het stemmen

op lijsten cq politieke partijen. De kiezer brengt zijn stem immers nog steeds uit op een kandidaat en niet op een lijst en wordt niet belemmerd om een voorkeurstem uit te brengen net zoals bij het stemmen met stempanelen/stembiljetten.

- Herkenbaarheid van kandidaten & onderscheid tussen lijsten

Een tweede kenmerk van het huidige stembiljet is de herkenbaarheid van de kandidaten voor de kiezer en het onderscheid tussen de lijsten (bv. in het geval "overlopende" lijsten). De nummering van de kandidaten is toegevoegd zodat deze beter herkenbaar zijn voor de kiezer, bv. in het geval men een voorkeurstem wil uitbrengen. Ook attendeert de nummering en de kolomsgewijze weergave de kiezer op het verschil tussen de hoger en lagergeplaatste kandidaten op een lijst. De vermelding op het stembiljet van de roepnaam, het geslacht en de woonplaats van kandidaten moet tevens bijdragen aan de herkenbaarheid van kandidaten. Het onderscheid tussen de lijsten wordt op het huidige stembiljet benadrukt door onder andere het om en om laten inspringen van de kolommen en de blanco posities boven aan een vervolgkolom (kolom met kandidaat 51 tot en met maximaal kandidaat 80 van een lijst). Een lijst met twee kolommen wordt ook wel een "overlopende lijst" genoemd. De stembiljetten die gebruikt zijn bij de verkiezing voor de leden van de Tweede Kamer op 9 juni 2010, de leden van het Europees Parlement op 4 juni 2009 en bij de Gemeenteraad op 3 maart 2010 zijn bijgevoegd als bijlage 3. In bijlage 3 is ook het stembiljet opgenomen voor de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten op 2 maart 2011.

- Stemgeheim:

Het stemgeheim wordt gewaarborgd doordat:

- a) de kiezer van het stembureau één stembiljet krijgt waarop alle keuzemogelijkheden zijn afgedrukt;
- b) de kiezer het stembiljet in het stembokje invult. In het stembokje wordt niemand anders dan de kiezer toegelaten;
- c) de kiezer, nadat hij zijn keuze heeft bepaald, het stembiljet dichtvouwt zodanig dat zijn keuze niet zichtbaar is (de keuzemogelijkheden staan op één zijde van het biljet afgedrukt);
- d) het stembureau stembiljetten waarop bijvoegingen zijn geplaatst waardoor de identiteit van kiezer kan worden achterhaald, ongeldig kan verklaren.

- Ongeldige stemmen

Met het huidige stembiljet is het aantal ongeldige stemmen dat in het stemlokaal wordt uitgebracht ca 0,2%. De huidige wetgeving staat toe dat het stembureau aan een kiezer die zich heeft vergist bij het invullen van het stembiljet éénmaal een vervangend stembiljet kan geven. Het is onbekend hoe vaak hiervan gebruik wordt gemaakt.

Bij de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen is het percentage ongeldige stemmen hoger, te weten ca 4%. Een (groot) deel van deze stemmen zijn ongeldig verklaard omdat de kiezer niet in rood zijn/haar keuze op het stembiljet heeft aangegeven.

Huidige productie van stembiljetten

De minister van BZK is verantwoordelijk voor het vaststellen van het model van het stembiljet. Het model wordt vastgesteld in een ministerieel besluit (de Modellenregeling² genaamd) dat gepubliceerd wordt in het Staatsblad.

De productie en de verspreiding van de stembiljetten is een verantwoordelijkheid van de gemeenten. De gemeenten geven daartoe opdracht aan een drukker die door de gemeenten is geselecteerd (al dan niet na aanbesteding). De gedrukte stembiljetten mogen niet afwijken van het voorgeschreven model.

De productie van de stembiljetten en de distributie daarvan moet in een korte tijdspanne plaatsvinden. Dat wordt veroorzaakt door de termijnen die in de Kieswet zijn vastgelegd. De kandidatenlijsten worden de 43ste dag voor de stemming ingediend. Het hoofdstembureau beslist op de 3de dag na indiening over de geldigheid. Men kan vervolgens tot en met de 4e dag daarna in beroep en de Raad van State doet uiterlijk 6 dagen na het aantekenen van beroep uitspraak. Als één van deze termijnen eindigt op een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag verschuift de beslissing naar de eerstvolgende werkdag. In het gunstigste geval zijn de kandidatenlijsten circa 36 dagen voor de dag van de stemming definitief, in het ongunstigste geval pas circa 23 dagen voor de dag van de stemming.

Aanleiding tot het onderzoek

- Sinds de verkiezingen van de leden van het Europees Parlement (juni 2009) wordt er in Nederland weer volledig met papieren stembiljetten gestemd die handmatig worden geteld door de leden van de stembureaus. Hiertoe is besloten nadat in 2006/2007 was vastgesteld dat niet kon worden vertrouwd op de betrouwbaarheid van de stemmachines/stemcomputers die toen werden gebruikt.

Inmiddels zijn er drie verkiezingen gehouden met papieren stembiljetten die handmatig worden geteld. Daarbij zijn er een aantal bevindingen gedaan die bij voorkeur opgelost zouden moeten worden, te weten:

- bij het handmatig tellen van de stembiljetten worden fouten gemaakt. Fouten die bij voorkeur voorkomen moeten worden;
- laaggeletterden of kiezers die de Nederlandse taal niet machtig zijn hebben problemen met het lezen cq begrijpen van het huidige stembiljet. Daar het met het oog op het stemgeheim en de stemvrijheid niet is toegestaan dat deze kiezers worden geholpen bij het invullen van het stembiljet, is het wenselijk het stembiljet zodanig aan te passen, dat ook zij hun stem zelfstandig kunnen uitbrengen. De gedachten gaan daarbij uit naar het vermelden/afbeelden van logo's (van partijen) en foto's (van kandidaten);
- kiezers met een visuele beperking kunnen niet altijd zelfstandig met het huidige stembiljet stemmen. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 2010 heeft in een drietal gemeenten een proef plaatsgevonden met een kunststof mal met uitsparingen ter hoogte van de stemvakjes op het stembiljet. Deze mal werd over het stembiljet geplaatst en moest kiezers met een visuele beperking in de gelegenheid stellen om zelfstandig het stembiljet in te vullen. De omvang en inrichting van het huidige stembiljet vormen echter belangrijke obstakels voor het gebruik van dit hulpmiddel door de kiezer en een landelijke invoering ervan;
- het handmatig tellen van de stembiljetten duurt langer dan het tellen van de stemmen door een stemmachine/stemcomputer.

² Vindplaats: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0029003>

Het kabinet en de Tweede Kamer willen verbeteringen doorvoeren om het makkelijker te maken voor de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen. De kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen doen dat per post. Daarvoor ontvangen deze kiezers, wederom per post, de stembescheiden, waaronder het stembiljet. Het huidige stembiljet voor de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen kan pas worden geproduceerd en verzonden nadat de kandidatenlijsten onherroepelijk zijn vastgesteld. Dat gebeurt dus tussen de 36 en ca 23 dagen voor de stemming. Als gevolg hiervan komt het veelvuldig voor dat de stembescheiden (per post) te laat bij de kiezer arriveren om nog tijdig (weer per post) zijn stem te kunnen uitbrengen.

Het onderzoek moet ook uitsluitsel brengen over de vraag of een ontwerp van het stembiljet gemaakt kan worden waarmee het stembiljet:

- langs elektronische weg naar de kiezer, die vanuit het buitenland mag stemmen, kan worden gezonden, waarna de kiezer het stembiljet print en met de rest van de stembescheiden per post zendt naar het briefstembureau en/of
- naar de kiezer kan worden gezonden voordat de kandidatenlijsten onherroepelijk zijn vastgesteld.

Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat de briefstembureaus bij de beoordeling van het ontvangen stembiljet in staat moeten zijn op eenduidige wijze te bepalen op welke lijst/kandidaat de stem door de kiezer is uitgebracht. Het stemmen met het nieuwe stembiljet mag niet leiden tot meer ongeldige stemmen dan thans het geval is.

Hoe is de opzet van het onderzoek voorzien

De aanbestedende dienst wil met deze opdracht dat wederpartij, gelet op de doelstelling van het onderzoek, meerdere ontwerpen maakt van stembiljetten. De ontwerpen moeten in opzet betekenisvol van elkaar verschillen (dus geen variaties van één ontwerp) zodat er keuzes mogelijk zijn. Hoewel daar de voorkeur niet naar uitgaat, is het toegestaan bij de uitvoering van de opdracht te differentiëren voor de volgende doelgroepen:

- kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen;
- kiezers die blind of slechtziend zijn;
- kiezers die laaggeletterd zijn en/of die de Nederlandse taal niet machtig zijn.

Differentiëren betekent in dit kader dat er binnen één ontwerp een apart model van het stembiljet wordt gemaakt voor de specifieke doelgroep (bijvoorbeeld voor de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen en/of voor kiezers die blind zijn of slechtziend, en/of voor kiezers die laaggeletterd zijn en/of die de Nederlandse taal niet machtig zijn).

Bedacht moet worden dat het op grond van de wet- en regelgeving niet is toegestaan dat kiezers in het stemhokje worden geholpen bij het stemmen met het stembiljet. De wet- en regelgeving maakt hiervoor uitsluitend een uitzondering voor de kiezers die een lichamelijke beperking hebben. Echter ook deze kiezers willen bij voorkeur zelf, zonder hulp van anderen, kunnen stemmen in het stemlokaal.

Er worden thans geen bekwaamheidseisen gesteld aan kandidaat stembureauleden. Het gebruik van eventuele elektronische hulpmiddelen bij het tellen van de stembiljetten mag er niet toe leiden dat leden van het stembureau specifieke (technische) expertise moeten hebben. De praktijk is dat de leden van de stembureaus alleen kort voor de verkiezing een instructie krijgen. De aanbestedende dienst heeft in 2010 een instructie voor stembureauleden ontwikkeld die door gemeenten moet worden gebruikt. De instructie behandelt onder meer de wijze waarop het tellen

van de stembiljetten thans moet plaatsvinden. De instructie voor stembureauleden is als bijlage 4 gevoegd bij dit beschrijvend document.

De gemeenten gebruiken een veelheid van gebouwen als stemlokaal. Het is voor gemeenten niet altijd makkelijk om over de nodige lokalen te kunnen beschikken. Het gebruik van eventuele elektronische hulpmiddelen bij het tellen van de stembiljetten mag er niet toe leiden dat het nog moeilijker wordt om geschikte stemlokalen te vinden. Met andere woorden, het moet niet zo zijn dat voor het gebruik van eventuele elektronische hulpmiddelen er specifieke technische voorzieningen, zoals bijvoorbeeld internetaansluitingen, in het stemlokaal aanwezig moeten zijn. Ook indien op één of meerdere centrale locaties in een gemeente wordt geteld, zal veelal sprake zijn van locaties (bv sporthallen) waarin het gebruik van specifieke technische voorzieningen beperkt mogelijk zal zijn, terwijl ook zodanig veel mensen bij de telling betrokken zullen zijn dat deze niet over specifieke (technische) expertise kunnen beschikken.

De ontwerpen van de stembiljetten zullen aan testen moeten worden onderworpen zodat kan worden vastgesteld of:

- ❖ de "gewone" kiezer met het stembiljet overweg kan;
- ❖ of de kiezer die vanuit het buitenland mag stemmen met het stembiljet overweg kan;
- ❖ de kiezer die blind of slechtziend is zelfstandig met het stembiljet kan stemmen;
- ❖ de kiezer die laaggeletterd is en/of de Nederlandse taal niet machtig is zelfstandig met het stembiljet kan stemmen;
- ❖ met het/de nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten niet meer ongeldige stemmen worden uitgebracht dan met het huidige stembiljet;
- ❖ met het/de nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten door het stembureau niet meer telfouten worden gemaakt dan met het huidige stembiljet;
- ❖ het tellen door het stembureau met het/de nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten niet langer duurt dan met het huidige stembiljet.

Voor de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen zullen de testen uitsluitend moeten geven over de vraag of het/de ontwerp(en) het mogelijk maakt dat het stembiljet:

- ❖ langs elektronische weg naar de kiezer kan worden gezonden, waarna de kiezer het stembiljet print en met de rest van de stembescheiden per post zendt naar het briefstembureau en
- ❖ de briefstembureaus in staat zijn op eenduidige wijze te bepalen op welke lijst/kandidaat de stem is uitgebracht.

De aanbestedende dienst eist dat de testen worden uitgevoerd onder de omstandigheden die de praktijk benaderen. Daarom moeten de testen worden uitgevoerd met personen die tijdens verkiezingen de functie van stembureaulid vervullen, met kiezers die representatief zijn voor de verschillende doelgroepen die voor dit onderzoek van belang zijn, etc.

Voor de uitvoering van de testen zal wederpartij prototypes gebruiken van de stembiljetten en, indien de ontwerpen van de stembiljetten daartoe leiden, van de hulpmiddelen om de stembiljetten te gebruiken en/of te tellen. Het leveren van de prototypes maakt nadrukkelijk onderdeel uit van deze opdracht. Dat geldt ook voor andere materialen, zoals bijvoorbeeld apparatuur en programmatuur, die nodig zijn om de testen uit te voeren.

Omdat niet op alle punten van de huidige situatie referentiegegevens bestaan zullen vooraf aan de uitvoering van de testen met het/de nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten referentietesten moeten worden uitgevoerd met gebruikmaking van de huidige stembiljetten. Referentiegegevens

zijn wel voorhanden over het aantal ongeldige stemmen (zowel uitgebracht in het stemlokaal als door de kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen) en over de duur van het tellen van de stemmen door het stembureau. Ook het uitvoeren van de referentietesten maakt onderdeel uit van de opdracht die wordt aanbesteed.

De analyse van de uitkomsten van de testen zullen door de aanbestedende dienst gebruikt worden voor een rapportage die aan de Tweede Kamer moet worden gezonden. De rapportage zal uitsluitend moeten geven over de volgende vragen:

"Is er, cq zijn er, (een) nieuw(e) ontwerp(en) van het papieren stembiljet mogelijk waarmee:

- ❖ kiezers die blind of slechtziend zijn zelfstandig in het stemlokaal met het stembiljet kunnen stemmen;
- ❖ kiezers die laaggeletterd zijn en/of kiezers die de Nederlandse taal niet machtig zijn in het stemlokaal met het stembiljet zelfstandig kunnen stemmen;
- ❖ het stembiljet elektronisch kan worden gezonden naar kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen en/of naar de kiezer kan worden gezonden voordat de kandidatenlijsten onherroepelijk zijn vastgesteld;
- ❖ het stembiljet met en zonder elektronische hulpmiddelen, sneller, makkelijker en daardoor minder foutgevoelig kan worden geteld. De mogelijk te gebruiken elektronische hulpmiddelen zullen in de rapportage moeten worden omschreven."

De rapportage van de aanbestedende dienst aan de Tweede Kamer zal ter onderbouwing (per ontwerp) een analyse moeten bevatten van de voor- en nadelen van het ontwerp ten opzichte van het huidige model van het stembiljet. De analyse, te leveren door wederpartij, heeft in ieder geval betrekking op de volgende aspecten:

- ❖ toegankelijkheid voor "reguliere" kiezer. Dit is de kiezer die in staat is met het huidige stembiljet zelfstandig te stemmen zonder daarbij hulp te vragen (buiten het stemhokje) van de leden van het stembureau;
- ❖ toegankelijkheid voor kiezers die blind of slechtziend zijn;
- ❖ toegankelijkheid voor kiezers die laaggeletterd zijn en/of de Nederlandse taal niet machtig zijn;
- ❖ kans op fouten die leiden tot het ongeldig zijn van de uitgebrachte stem;
- ❖ de kans dat de kiezer op een andere kandidaat stemt dan hij wilde stemmen en dat niet zelf ontdekt;
- ❖ kans op fouten bij het handmatig tellen van het stembiljet;
- ❖ kans op fouten bij het tellen van het stembiljet met elektronische hulpmiddelen;
- ❖ kennis van de stembureauleden om te kunnen tellen met elektronische hulpmiddelen;
- ❖ snelheid van het handmatig tellen;
- ❖ snelheid van het tellen met elektronische hulpmiddelen;
- ❖ de productietijd van het stembiljet;
- ❖ de kosten van het stembiljet.

Deze analyse moet door wederpartij worden aangeleverd op basis van de uitkomsten van de testen.

De rapportage zal onderwerp van gesprek zijn met de Tweede Kamer. Aangenomen moet worden dat dit overleg in het najaar (in ieder geval na het zomerreces van de Tweede Kamer) van 2011 zal plaatsvinden.

Tenslotte moet wederpartij voor het (de) ontwerp(en) van het stembiljet de specificaties en bijbehorende documentatie opstellen (bijvoorbeeld een handleiding voor het gebruik van het stembiljet). In de specificaties moeten alle vereisten opgenomen worden die voor de productie en het gebruik noodzakelijk zijn. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor:

- de specificaties van de elektronische hulpmiddelen waarmee het stembiljet kan worden geteld;
- de specificaties voor het langs elektronische weg zenden van het stembiljet naar de kiezer die vanuit buitenland mag stemmen en/of voor het verzenden van het stembiljet naar deze groep kiezers voordat de kandidatenlijsten onherroepelijk zijn vastgesteld.

De aanbestedende dienst voorziet dat de volgende fases moeten worden doorlopen:

Fase 1: onderzoeksfase

In deze fase, die een doorlooptijd mag hebben van maximaal 7 weken (te rekenen vanaf de definitieve gunning), werkt wederpartij samen met de uitgevende dienst de uitgangspunten, doelstellingen en randvoorwaarden uit die voorwaardelijk zijn voor het kunnen overgaan tot het maken van de ontwerpen voor het stembiljet.

Fase 2: ontwerpfase

In deze fase maakt wederpartij de ontwerpen voor het stembiljet en bepaalt welke hulpmiddelen er nodig zijn om met het stembiljet te stemmen en/of het stembiljet te tellen. Onderdeel van deze fase is ook het ontwikkelen/verwerven van prototypes om testen mee uit te voeren en het maken van het testplan voor de uit te voeren testen.

Fase 3: testfase

In deze fase vinden de testen plaats om vast te stellen dat:

- ❖ de "reguliere" kiezer met het stembiljet overweg kan;
- ❖ de kiezer die blind of slechtziend is zelfstandig met het stembiljet kan stemmen;
- ❖ de kiezer die laaggeletterd is en/of de Nederlandse taal niet machtig is zelfstandig met het stembiljet kan stemmen;
- ❖ met het (de) nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten niet meer ongeldige stemmen worden uitgebracht dan met het huidige stembiljet;
- ❖ met het (de) nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten door het stembureau niet meer telfouten worden gemaakt dan met het huidige stembiljet;
- ❖ het tellen door het stembureau met het (de) nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten niet langer duurt dan met het huidige stembiljet.
- ❖ het stembiljet langs elektronische weg naar de kiezer kan worden gezonden, waarna de kiezer het stembiljet print en met de rest van de stembescheiden per post zendt naar het briefstembureau en of
- ❖ de briefstembureaus in staat zijn op eenduidige wijze te bepalen op welke lijst/kandidaat de stem is uitgebracht.

De testfase resulteert in een analyse van de uitkomsten van de testen.

De rapportage bevat verder (per ontwerp) een analyse van de voor- en nadelen van het ontwerp ten opzichte van het huidige model van het stembiljet.

De derde fase wordt, indien het kabinet besluit tot de invoering van één of meerdere ontwerpen van de stembiljetten over te gaan, gevolgd door een specificatiefase. Indien daartoe wordt besloten levert wederpartij een offerte op voor de volgende fases. In de offerte hanteert wederpartij de tarieven/prijzen die in zijn inschrijving zijn geboden.

Fase 4: specificatiefase

In deze fase stelt wederpartij alle specificaties op.

Fase 5: ingebruikname

In deze fase ondersteunt wederpartij waar nodig de aanbestedende dienst bij het in gebruik nemen van het (de) nieuwe model(len) van het stembiljet en van de eventuele hulpmiddelen.

4. Stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht

De aanbestedende dienst wil dat voor stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht een nieuw ontwerp wordt gemaakt. De modellen van de stempas, kiezerspas, schriftelijke volmacht worden door de minister van BZK vastgesteld. De vaste en variabele teksten die op deze documenten moeten worden aangebracht zijn weergegeven in bijlage 5 van dit beschrijvend document. Tevens zijn in deze bijlage voorbeelden gevoegd van de huidige stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht.

De kiezer kan in Nederland, binnen de gemeente waar hij ingeschreven staat in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA), stemmen in het stemlokaal van eigen keuze. Om te kunnen stemmen in het stemlokaal moet de kiezer de stempas tonen die hij van de gemeente heeft ontvangen. De stempas geldt als bewijs dat de kiezer kiesgerechtigd is en daarom bij de betreffende verkiezing een stem mag uitbrengen. De stempas bevat de persoonsgegevens van de kiezer zodat het stembureau kan controleren of de kiezer de rechtmatige houder van de stempas is en degene die gerechtigd is de stem uit te brengen. Verder bevat de stempas een nummer waarmee het stembureau controleert of de stempas niet is opgenomen in het register ongeldige stempassen. De gemeenten sturen aan alle kiezers een stempas toe. De stempas bevat een formulier (achterkant stempas) waarmee de kiezer de stempas kan omzetten in een onderhandse volmacht.

Op verzoek van de kiezer kan de gemeente de stempas omzetten (dat wil zeggen vervangen door) een schriftelijke volmacht (waarmee een ander de stem van de kiezer uitbrengt) of een kiezerspas (waarmee de kiezer zelf in elk stemlokaal binnen het gebied waarvoor de stemming geldt) kan stemmen.

De gemeenten laten de stempas drukken en personaliseren. De gemeenten versturen de stempas naar de kiesgerechtigden. Nadat de stempas is geproduceerd, moet deze worden voorzien van de persoonsgegevens van de kiezer (personaliseren). Onderdeel van de opdracht tot het ontwerpen van de stempas is het opstellen van eisen die aan de producent en personalisator van de stempas moeten worden gesteld. Het merendeel van de gemeenten besteedt het personaliseren uit ofwel aan de producent van de stempas ofwel aan een andere partij. De gemeenten leveren hiervoor een bestand aan met de gegevens van de kiezers. Deze gegevens zijn afkomstig uit de gemeentelijke basisadministratie personen (GBA). Bij de gemeenten zijn verschillende GBA-systemen in gebruik.

Vervangende stempassen (bijvoorbeeld bij verlies) worden door de gemeenten zelf gepersonaliseerd (bijvoorbeeld met behulp van een standaard printer). De aanbestedende dienst wil dat de vervangende stempas onderscheidbaar is van de "reguliere" stempas. Kiezerspassen en schriftelijke volmachten worden altijd door de gemeenten zelf gepersonaliseerd.

De aanbestedende dienst wil de hiervoor beschreven bestaande praktijk van het produceren en personaliseren van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht ongemoeid laten. De aanbestedende dienst wil ook dat het nieuwe ontwerp van deze documenten geproduceerd en gepersonaliseerd kan worden door de partijen die dat nu doen voor de gemeenten. De aanbestedende dienst wil dat de stempas en kiezerspas passen in een standaard enveloppe voor het geval de gemeenten ervoor kiezen de stempas en/of kiezerspas in een enveloppe naar de kiezer te zenden. Bij het ontwerpen van de stempas moet hier rekening mee moeten worden gehouden.

Verder dient rekening gehouden met het onderstaande:

- ❖ de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht zijn bestemd voor eenmalig gebruik per verkiezing;
- ❖ het (de) ontwerp(en) van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht moet(en) minimaal voor 20 verkiezingen gebruikt kunnen worden;
- ❖ per verkiezing dienen stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht uniek en duidelijk te onderscheiden zijn van de documenten die bij vorige verkiezingen zijn gebruikt;
- ❖ het moet voor eenieder duidelijk zichtbaar zijn voor welke verkiezing de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht bestemd zijn. Een mogelijkheid hiervoor die door de gemeenten is genoemd richting de aanbestedende dienst, is dat de stempas per verkiezing verschilt van kleur;
- ❖ de kiezerspas en de (schriftelijke) volmacht moeten voor het stembureau eenvoudig te onderscheiden zijn van de stempas;
- ❖ de vaste en variabele teksten kunnen per verkiezing anders zijn;
- ❖ deze teksten moeten op eenvoudige wijze met regulier beschikbare software door de aanbestedende dienst kunnen worden aangepast;
- ❖ er moet eenvoudig en zonder hulpmiddelen door leken gecontroleerd kunnen worden of de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht echt zijn;
- ❖ de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer kan tussentijds worden gehouden (3 maanden na de val van een kabinet). In dat geval is de periode voor het aanpassen, beschikbaar stellen en produceren van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht korter.

De aanbestedende dienst wil dat de gebruikte eerstelijns veiligheidskenmerken in de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht niet vervlochten zijn in thematische (grafische) voorstellingen, maar dominant en duidelijk worden toegepast. Dit om de controle te vergemakkelijken. Verdere uitgangspunten voor het ontwerp zijn:

- niet het aantal veiligheidskenmerken is maatgevend, maar de effectiviteit en de integratie ervan in het (grafisch) ontwerp;
- de functie van de veiligheidskenmerken moet duidelijk zijn, zonder dat nadere instructie noodzakelijk is;
- het (grafisch) ontwerp moet uitnodigen tot controle van de gegevens en de veiligheidskenmerken;
- de controle van de eerstelijns veiligheidskenmerken moet zonder hulpmiddelen snel en onopvallend kunnen worden uitgevoerd;
- op grond van de waargenomen eigenschappen van de veiligheidskenmerken moet een eenduidige ja/nee beslissing m.b.t. de echtheid van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht mogelijk zijn.

Wederpartij moet voor het (de) ontwerp(en) van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht de specificaties en bijbehorende documentatie opstellen, opdat de documenten kunnen worden geproduceerd, gepersonaliseerd en, al dan niet via automatische postverwerking, kunnen worden

verzonden naar de kiezer en door de verkiezingsautoriteiten gecontroleerd kunnen worden. In de specificaties moeten alle vereisten opgenomen worden die voor de productie, personalisatie, postverwerking en controle noodzakelijk zijn.

Het (de) ontwerp(en) van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht moet(en) aan testen worden onderworpen. De testen moeten plaatsvinden met en bij partijen die nu voor de gemeenten de stempassen, kiezerspas en schriftelijke volmacht produceren, personaliseren en verzenden. Voor de inschrijving moet wederpartij er rekening mee houden dat deze testen kunnen plaatsvinden bij en met vijf partijen. Tevens dient er te worden getest dat de leden van de stembureaus en de ambtenaren van de gemeenten in staat zijn de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht op echtheid te controleren.

Hoofdstuk 4: Procedurevoorschriften

Dit hoofdstuk bevat bepalingen die een dwingend karakter hebben. Afwijking van één of meerdere bepaling(en) leidt tot uitsluiting van verdere deelname aan deze aanbestedingsprocedure.

- BEPALING 1 De aanbesteding van de opdracht vindt plaats volgens de openbare procedure op basis van de Richtlijn 2004/18/EG welke in de Nederlandse wetgeving is geïmplementeerd door het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao).
- BEPALING 2 Het indienen van een inschrijving houdt in dat wederpartij onverkort met de bepalingen, voorwaarden en procedure van deze aanbesteding, zoals beschreven in de aankondiging van de opdracht en dit beschrijvend document, instemt. Indien enig door de aanbestedende dienst aan de wederpartij verstrekt document volgens wederpartij tegenstrijdigheden, onjuistheden, of onduidelijkheden bevat, dan dient de wederpartij dat zo snel mogelijk aan de aanbestedende dienst te melden. In ieder geval dient wederpartij tegenstrijdigheden, onjuistheden of onduidelijkheden niet later dan twee weken voor de uiterste datum van het indienen van de inschrijving schriftelijk kenbaar te maken aan de contactpersoon van de aanbestedende dienst. Nadien kan wederpartij geen beroep meer doen op tegenstrijdigheden, onjuistheden of onduidelijkheden in de verstrekte documenten.
- BEPALING 3 Wederpartij zal zich onthouden van contacten met de media inzake deze aanbesteding.
- BEPALING 4 In dit beschrijvend document wordt in hoofdstuk 5 om de bekwaamheid van de wederpartij aan te tonen, gevraagd verklaringen en bewijsstukken op te leveren. De aanbestedende dienst behoudt zich het recht voor om bewijsstukken te (laten) beoordelen danwel om referenties op te vragen om te bepalen of het gevraagde voldoet aan hetgeen in dit beschrijvend document daaromtrent is geëist.
- BEPALING 5 Ieder geschil tussen de aanbestedende dienst en de wederpartij, waaronder begrepen een geschil dat alleen door één van de betrokkenen als zodanig wordt beschouwd, dat ontstaat naar aanleiding van de aanbesteding, wordt beslecht door de bevoegde rechter in het arrondissement 's-Gravenhage.
- BEPALING 6 Eventuele bezwaren tegen de procedures zoals beschreven in dit document of onderdelen daarvan dienen vóór de deadline van de inschrijving schriftelijk aan de aanbestedende dienst kenbaar te worden gemaakt.
- BEPALING 7 Er wordt nadrukkelijk op gewezen dat deze opdracht niet in afzonderlijke percelen wordt aanbesteed en dat een wederpartij zich alleen voor de gehele opdracht kan inschrijven.
- BEPALING 8 Het resultaat van deze Europese aanbesteding is een overeenkomst af te sluiten met 1 wederpartij met een looptijd van 7 jaar.

- BEPALING 9 De aanbestedende dienst behoudt zich het recht voor de onderhavige aanbesteding tijdelijk dan wel definitief te stoppen indien een overheidsbeslissing of -beschikking, interne reorganisatie(s) dan wel andere in- en/of externe omstandigheden en/of onvoorziene situaties daar (dit uitsluitend naar het oordeel van de aanbestedende dienst) aanleiding toe geeft/geven. Een wederpartij heeft in een dergelijke situatie geen recht op vergoeding van enigerlei kosten, schade en/of anderszins, welke in het kader van deze aanbesteding gemaakt zijn/worden.
- BEPALING 10 De aanbestedende dienst behoudt zich het recht voor de planning van de onderhavige aanbesteding te wijzigen (met uitzondering van verkorting van wettelijk vastgestelde minimumtermijnen).
- BEPALING 11 Contactpersoon voor de aanbestedende dienst is dhr. drs. S. Hupkes.
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 10451
2501 HL Den Haag
- BEPALING 12 Communicatie verloopt uitsluitend via e-mail: EU-tender@bprbzk.nl. Bij uitzondering kan ook gecommuniceerd worden via fax: 070-3560066
- BEPALING 13 De inschrijving moet, voorzien van alle in dit beschrijvend document gevraagde informatie, uiterlijk op 14 april 2011 vóór 14:00 uur zijn ingediend bij:
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Programma Inrichting Verkiezingsproces
t.a.v. dhr. drs. S. Hupkes
Lange Vijverberg 11
Postbus 10451
2501 HL Den Haag
- BEPALING 14 Inschrijvingen die na de vermelde sluitingstermijn door de aanbestedende dienst worden ontvangen zijn ongeldig, worden uitgesloten van de procedure en de inschrijving wordt aan de afzender geretourneerd. Dat betekent dat een inschrijving die (om welke reden dan ook) op 14 april 2011 om 14.01 uur of later bij de aanbestedende dienst arriveert wordt uitgesloten.
- BEPALING 15 Indien wederpartij de inschrijving in persoon wenst te bezorgen, kan dat uitsluitend op 14 april 2011 van 9:00 uur tot 14:00 uur op het hierboven genoemde adres. Een routebeschrijving is opgenomen in bijlage 6.
- BEPALING 16 Indien wederpartij de inschrijving heeft bezorgd op het hierboven genoemde adres dan ontvangt wederpartij ter plekke een bevestiging van de aflevering.
- BEPALING 17 Indien wederpartij de inschrijving per post verzendt, dan dient dit aangetekend te gebeuren. De verpakking van de inschrijving moet voldoende gefrankeerd zijn. Bij onvoldoende frankering wordt de inschrijving niet in ontvangst genomen. Het risico van vertraging in postbestelling berust volledig bij de wederpartij.

- BEPALING 18 De inschrijving dient in een gesloten enveloppe te worden aangeboden. In de gesloten enveloppe dient naast een papieren exemplaar tevens een exemplaar in pdf-formaat op CD te zijn bijgevoegd. Beide exemplaren dienen volledig identiek te zijn.
- BEPALING 19 Op de enveloppe dient te zijn vermeld: Inschrijving voor openbare Europese aanbesteding voor ontwerpen stembiljet, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht, met als referentienummer: BPR2011/U50809.
- BEPALING 20 De naam van de wederpartij mag niet op de enveloppe zichtbaar zijn.
- BEPALING 21 De inschrijving dient losbladig in een ringband te worden aangeboden. De inschrijving dient ondertekend te zijn door een daartoe bevoegd persoon. De bevoegdheid van de ondertekenaar dient te blijken uit het bij de inschrijving meegezonden, recent (maximaal 3 maanden oud), uittreksel van het beroeps- of handelsregister van het land van herkomst (conform het bepaalde in artikel 47 van het Bao), dan wel uit een machtiging van een tekenbevoegde functionaris of een notariële volmacht. Iedere bladzijde van de inschrijving (dus ook van de bijlagen) dient te zijn voorzien van een paraaf van dezelfde persoon.
- BEPALING 22 De inschrijving moet de gegevens van 1 contactpersoon en 1 vervanger van de contactpersoon bevatten (naam, telefoon & fax, e-mail en adresgegevens). Deze contactgegevens moeten worden vermeld in de aanbestedingsbrief die onderdeel is van de inschrijving.
- BEPALING 23 Na sluiting van de termijn voor de indiening van de inschrijving worden de verpakte inschrijvingen door de aanbestedende dienst geopend, waarbij tevens een proces-verbaal van opening wordt opgesteld. De opening van de inschrijvingen vindt op 14 april 2011, om 14.30 uur (Nederlandse tijd) plaats aan de Lange Vijverberg 11 in Den Haag. Bij de opening kan wederpartij met maximaal 2 personen aanwezig zijn. Indien wederpartij hierbij aanwezig wil zijn dan moet dit per e-mail (voorkeur) of anders per fax aan de contactpersoon van de aanbestedende dienst worden gemeld onder vermelding van "Opening inschrijvingen Europese aanbesteding ontwerpen stembiljet, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht" en de namen van de personen die bij de opening van de Inschrijving aanwezig zullen zijn.
- BEPALING 24 Wederpartij dient de inschrijving gestand te doen tot tenminste 12 maanden na indiening van de inschrijving. Tot dat moment is de inschrijving onvoorwaardelijk en bindend. Dit dient wederpartij in de aanbestedingsbrief te verklaren.
- BEPALING 25 De aanbestedende dienst kan verlangen dat de wederpartij zijn inschrijving nader schriftelijk of mondeling toelicht. Een toelichting veronderstelt dat de inschrijving inhoudelijk ongewijzigd blijft. De toelichting is uitsluitend bedoeld om de aanbestedende dienst een duidelijker beeld te bieden van hetgeen in de inschrijving is weergegeven. De eventuele mondelinge toelichting moet in Nederland (te Den Haag) gegeven worden. De voertaal daarbij is Nederlands. Bij wijze van uitzondering is Engels als gesprekstaal toegestaan.

- BEPALING 26 De wederpartij verklaart met de aanbestedingsbrief en door het invullen en ondertekenen van bijlage 7 (inschrijvingsformulier) door een statutair bestuurder, dat alles naar waarheid is ingevuld en dat er geen valse en/of onjuiste gegevens zijn verstrekt. De inschrijving is ongeldig indien zij niet naar waarheid is ingevuld en/of er valse en/of onjuiste gegevens zijn verstrekt.
- BEPALING 27 Tevens verklaart de wederpartij met de aanbestedingsbrief en door het invullen en ondertekenen van bijlage 7 (inschrijvingsformulier) door een statutair bestuurder, dat zijn inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht.
- BEPALING 28 De aanbestedende dienst behoudt zich het recht voor alle verstrekte gegevens op juistheid te (laten) controleren. Wederpartij is gehouden aan deze controles zijn onvoorwaardelijke medewerking te verlenen. Het niet meewerken leidt tot uitsluiting.
- BEPALING 29 Combinaties kunnen deelnemen aan de aanbesteding en zich (met het oog daarop) inschrijven als wederpartij. Daarbij geldt het volgende:
- a. indien de wederpartij een combinatie is, dan dient hij in bijlage 7 in te vullen en aan te geven wie als gevolmachtigde (hierna: penvoerder) van deze combinatie optreedt. De penvoerder wordt geacht over een toereikende volmacht te beschikken om namens de combinatie alle feitelijke handelingen en alle rechtshandelingen te (doen) verrichten die dienstbaar zijn aan de inschrijving van de combinatie. Wijziging van de hiervoor bedoelde volmacht(en) behoeft de goedkeuring van de aanbestedende dienst;
 - b. het gestelde in SELECTIE-EIS 1, Bepaling 50 en SELECTIE-EIS 2, is op iedere deelnemer aan de combinatie afzonderlijk van toepassing;
 - c. indien de wederpartij een combinatie is, zijn alle deelnemers aan de combinatie hoofdelijk aansprakelijk voor de nakoming van alle uit deelname aan de aanbestedingsprocedure en (bij gunning) de opdracht voortvloeiende verplichtingen. Hiervoor dient iedere deelnemer aan de combinatie bijlage 8 in te vullen;
 - d. hetgeen is gesteld met betrekking tot het beroep op technische bekwaamheid en/of beroepsbekwaamheid van derden is van overeenkomstige toepassing op het beroep op de technische bekwaamheid en/of beroepsbekwaamheid van deelnemers aan de combinatie;
 - e. indien de wederpartij een combinatie is, dan dient hij in bijlage 8 te verklaren welk onderdeel/welke onderdelen van de opdracht door iedere deelnemer in de combinatie zal/zullen worden uitgevoerd;
 - f. een deelnemer aan de combinatie, op wiens technische bekwaamheid en/of beroepsbekwaamheid de combinatie zich beroept moet daadwerkelijk worden ingezet bij de uitvoering van de opdracht, voor zover het de onderdelen betreft waarop de bekwaamheid betrekking heeft. De combinatie dient zulks in bijlage 9 aan te geven. Indien de opdracht aan het samenwerkingsverband wordt opgedragen is de combinatie tot deze inzet verplicht.

BEPALING 30

De inschrijving moet de volgende indeling hebben:

Tabblad	Inhoud	Sjabloon
tab 1	aanbiedingsbrief waarin de inschrijving wordt samengevat. De aanbiedingsbrief bevat verder in ieder geval: • een toelichting bij de inhoudsopgave van de inschrijving; • de verklaring dat wordt voldaan aan alle eisen; • de verklaring dat volledig wordt ingestemd met de overeenkomst; • de gegevens van twee contactpersonen van wederpartij; • de bevestiging van de gestandsdoeningstermijn van 12 maanden; • de verklaring dat alles naar waarheid is ingevuld en dat er geen valse en/of onjuiste gegevens zijn verstrekt; • de verklaring dat de inschrijving niet tot stand is gekomen onder invloed van een overeenkomst, besluit of gedraging in strijd met het Nederlandse of Europese mededingingsrecht.	
tab 2	conformiteitenlijst	bijlage 10
tab 3	prijsopgave	bijlage 15 t/m 21
tab 4	kopie van inschrijving(en) handels- of beroepenregister	
tab 5	inschrijvingsformulier	bijlage 7
tab 6	ondertekende eigen verklaring uitsluitingsgronden	bijlage 11
tab 7	verklaring bekwaamheid derde	bijlage 9
tab 8	verklaring combinaties	bijlage 8
tab 9	contactgegevens opdrachtgevers van de formulieren en documenten voor SELECTIE-EIS 3, SELECTIE-EIS 4 en SELECTIE-EIS 5	bijlage 12 en 13
tab 10	verklaringen voor elke aangeboden medewerker	bijlage 14
tab 11	overige informatie en documentatie	

BEPALING 31

De inschrijving (inclusief de bijlagen) moet doorgenummerd zijn. Uitsluitend doornummeren binnen één tab is dus niet voldoende om aan deze bepaling te voldoen. Bij verwijzingen moet altijd het nummer van de pagina worden vermeld waar de tekst staat waarnaar verwezen wordt.

BEPALING 32

Om aan te tonen dat wederpartij voldoet aan de gestelde eisen wordt gebruik gemaakt van conformiteitenlijst(en) zoals opgenomen in bijlage 10.

BEPALING 33

Wederpartij moet voldoen aan alle gestelde eisen. Indien wederpartij niet voldoet aan één of meerdere van de gestelde eisen, dan wordt wederpartij uitgesloten van de opdracht.

BEPALING 34

Als wederpartij aannames, uitgangspunten, randvoorwaarden, voorbehouden, etc hanteert bij de conformering, dan dient wederpartij die altijd te expliciteren

per gestelde (selectie-)eis. Aannames, uitgangspunten, randvoorwaarden en/of voorbehouden moeten voorzien zijn van een toelichting waarbij indien nodig overwegingen en geraadpleegde bronnen worden vermeld. Uitdrukkelijk wordt erop gewezen dat dit ook geldt voor aannames, uitgangspunten, randvoorwaarden en/of voorbehouden waarvan wederpartij veronderstelt dat de aanbestedende dienst daar reeds rekening mee heeft gehouden bij het opstellen van de betreffende eis. Op aannames, uitgangspunten, randvoorwaarden en/of voorbehouden die niet in de inschrijving zijn geëxpliciteerd kan wederpartij zich na definitieve gunning niet beroepen. De aanbestedende dienst betreft de genoemde aannames, uitgangspunten, randvoorwaarden, voorbehouden, etc. bij de beoordeling. Dat betekent dat de aanbestedende dienst kan concluderen dat als gevolg van de genoemde aannames, uitgangspunten, randvoorwaarden, voorbehouden, etc. wederpartij niet voldoet aan de gestelde eis hoewel wederpartij in de conformiteitenlijst aangeeft wel te voldoen.

- BEPALING 35 In de aanbestedingsbrief moet wederpartij verklaren dat wordt ingestemd met de overeenkomst (zie deel II van dit beschrijvend document). Bijlage 10 (conformiteitenlijst) moet ook ten aanzien van de overeenkomst worden ingevuld.
- BEPALING 36 De inschrijving dient in de Nederlandse taal te zijn opgesteld. Dat wil zeggen dat de aanbestedingsbrief, de conformering aan de eisen en door wederpartij gehanteerde aannames, etc. altijd in het Nederlands moet(en) zijn gesteld.
- BEPALING 37 Wederpartij moet in de inschrijving achter tab 12 alle onderaannemers vermelden en per onderaannemer aangegeven welk deel van de opdracht door de betreffende onderaannemer zal worden uitgevoerd.
- BEPALING 38 Zonder voorafgaande goedkeuring van de aanbestedende dienst kan wederpartij na definitieve gunning geen wijzigingen meer aanbrengen in zijn onderaannemers.
- BEPALING 39 Met uitzondering van de inschrijving van de wederpartij aan wie gegund wordt, worden de inschrijvingen na definitieve gunning door de aanbestedende dienst geretourneerd.
- BEPALING 40 Kosten die wederpartij maakt voor de deelname aan de aanbestedingsprocedure worden niet vergoed.
- BEPALING 41 De wederpartij zal zich onthouden van gedragingen die de mededinging tussen aanbestedende partijen beperkt. In het bijzonder zal de wederpartij:
- a. de aanbestedende dienst niet belemmeren in zijn streven met een andere wederpartij tot overeenstemming te komen over de gunning van de opdracht;
 - b. geen informatie over de communicatie met de aanbestedende dienst uitwisselen met andere wederpartijen en/of met derden.
- BEPALING 42 Aanbestedende dienst zal de wederpartijen gedurende de aanbestedingsprocedure gelijk behandelen en zal het vertrouwelijke karakter van de inschrijving van wederpartij respecteren.

- BEPALING 43 Vragen over deze aanbestedingsprocedure moeten in het Nederlands schriftelijk (per e-mail of fax) gesteld worden. De vragen worden uitsluitend schriftelijk beantwoord. De aanbestedende dienst beantwoordt de gestelde vragen uitsluitend in het Nederlands. Wederpartij dient duidelijk aan te geven op welk onderdeel, paragraaf, paginanummer, bepaling, eis de vraag betrekking heeft. Wederpartij dient zelf te controleren of zijn vraag door de aanbestedende dienst is ontvangen. Hiertoe kan de wederpartij via de mail contact opnemen met de contactpersoon van de aanbestedende dienst. De contactpersoon van de aanbestedende dienst is in dit beschrijvend document vermeld.
- BEPALING 44 Van de antwoorden op gestelde vragen en van verduidelijkingen van de aanbestedende dienst uit eigen beweging, wordt door de aanbestedende dienst één of meerdere nota's van inlichtingen opgemaakt. De gestelde vragen en antwoorden worden door de aanbestedende dienst geanonimiseerd. De aanbestedende dienst behoudt zich het recht voor om de gestelde vraag samen te vatten en toelichtingen cq beschouwingen van de vragensteller niet in de nota van inlichtingen te vermelden. Antwoorden zijn alleen bindend voor zover deze in een nota van inlichtingen zijn vastgelegd. Nota's van inlichtingen maken integraal deel uit van het beschrijvend document.
- BEPALING 45 De antwoorden met daarbij de gestelde vragen worden als nota van inlichtingen verzonden aan wederpartijen. De vragensteller blijft daarbij anoniem. Vragen dienen, bij voorkeur via e-mail, onder vermelding van " Vraag inzake openbare Europese aanbesteding ontwerpen stembiljet, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht" te worden gestuurd aan:
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Programma Inrichting Verkiezingsproces
Ter attentie van: dhr. drs. S. Hupkes
Postbus 10451
2501 HL Den Haag
Nederland
E-mail: eu-tender@bprbzk.nl
- BEPALING 46 Vragen kunnen worden gesteld tot uiterlijk 5 april 2011 vóór 17.00 uur. Vragen die na dit tijdstip binnenkomen, worden niet meer beantwoord. Dit geldt ook voor vragen die worden gesteld naar aanleiding van antwoorden die in nota's van inlichtingen worden gegeven.
- BEPALING 47 De aanbestedende dienst heeft selectie-eisen opgesteld in hoofdstuk 5. De eisen zijn herkenbaar doordat "selectie-eis" voor de tekst staat. Indien wordt verwezen naar een sjabloon in een bijlage moet wederpartij de gevraagde gegevens verplicht in het sjabloon invullen. In bijlage 10, conformiteitenlijst, moet wederpartij ook aangeven of wordt voldaan aan de selectie-eisen.
- BEPALING 48 Indien de wederpartij niet voldoet aan één of meerdere selectie-eisen, komt de inschrijving niet in aanmerking voor verdere behandeling en wordt wederpartij uitgesloten van de verdere procedure.

Hoofdstuk 5: Selectiecriteria

BEPALING 49 De selectiecriteria zijn in de vorm van eisen geformuleerd. Dat betekent dat wederpartij moet verklaren en bij een aantal eisen daarnaast ook moet aantonen, aan de gestelde vereisten te voldoen. Voldoet wederpartij niet aan één of meerdere eisen, dan wordt wederpartij uitgesloten van de opdracht.

Inschrijving handelsregister

SELECTIE-EIS 1. Wederpartij moet een bewijs van inschrijving in het handels- of beroepenregister van het land van vestiging overleggen. Voor ondernemingen die gevestigd zijn in 1 van de lidstaten van de Europese Unie staat in de bijlage genoemd in artikel 47 Bao per lidstaat van de Europese Unie opgesomd welk beroeps- of handelsregister bedoeld worden. Indien er sprake is van samenwerking met andere ondernemingen als omschreven in Bepaling 29 dan dient iedere onderneming separaat een bewijs van inschrijving in het handels- of beroepenregister te overleggen, waar tenminste de tekenbevoegdheid van ondertekende verklaringen – als verlangd in deze aanbestedingsprocedure – mee is aan te tonen.

Uitsluitingsgronden

BEPALING 50 Aanbestedende dienst sluit wederpartij uit van deelname aan deze aanbesteding:

- a) indien die zich bevindt in één van de omstandigheden, genoemd in artikel 45, eerste lid, Bao;
- b) indien die in staat van faillissement of van liquidatie verkeert, wiens werkzaamheden zijn gestaakt, jegens wie surseance van betaling of akkoord geldt of die in een andere vergelijkbare toestand verkeert ingevolge een soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving van een lidstaat van de Europese Unie;
- c) wiens faillissement of liquidatie is aangevraagd of wie een procedure van surseance van betaling of akkoord dan wel een andere soortgelijke procedure die voorkomt in de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving van een lidstaat van de Europese Unie, aanhangig is gemaakt;
- d) jegens wie een rechtelijke uitspraak met kracht van gewijsde volgens de op hem van toepassing zijnde wet- of regelgeving van een lidstaat van de Europese Unie is gedaan, waarbij een delict is vastgesteld dat in strijd is met de beroepsgedragsregels;
- e) indien die in de uitoefening van zijn beroep een ernstige fout heeft begaan;
- f) indien die niet aan zijn verplichting heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale zekerheidsbijdrage overeenkomstig de wettelijke bepalingen van het land waar hij is gevestigd of Nederland;
- g) indien die niet aan zijn verplichting heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belasting overeenkomstig de wettelijke bepaling van het land waar hij is gevestigd of van Nederland;

- h) indien die zich in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van de inlichtingen die ingevolge de artikelen 45 tot en met 53 Bao kunnen worden verlangd, of die inlichtingen niet heeft verstrekt.

Te verstrekken gegevens uitsluitinggronden

- SELECTIE-EIS 2. Wederpartij moet een verklaring overleggen, waarin staat dat geen van de in Bepaling 50 opgenomen uitsluitingsgronden van toepassing zijn. Voor deze eigen verklaring is een sjabloon opgenomen in bijlage 11, het model eigenverklaring uitsluitingsgronden. De aanbestedende dienst behoudt zich het recht voor vóór de gunning ter verificatie bewijsstukken op te vragen waaruit volgt dat wederpartij zich niet bevindt in één van de omstandigheden als bedoeld in de eigen verklaring onder a t/m g.

Bekwaamheid

- SELECTIE-EIS 3. Wederpartij heeft de afgelopen 3 jaar minimaal 3 papieren formulieren ontworpen waarop een gebruiker een zeer groot aantal keuzes, meer dan 50, wordt voorgelegd en waaruit de gebruiker per onderdeel een keuze op een eenduidige manier moet maken. De ontworpen formulieren moeten ook daadwerkelijk in gebruik zijn genomen. Bij de inschrijving moeten exemplaren van de door wederpartij ontworpen formulieren gevoegd worden. Tevens dienen in bijlage 12 de naam en contactgegevens van de opdrachtgever(s) voor de ontworpen formulieren te worden vermeld, zodat de aanbestedende dienst de referentie kan natrekken.
- SELECTIE-EIS 4. Wederpartij heeft de afgelopen 3 jaar minimaal 3 documenten ontworpen die zijn voorzien van eerstelijns en tweedelijns veiligheidskenmerken ter voorkoming van kopiëren en namaken. De ontworpen document cq documenten moeten ook daadwerkelijk in gebruik zijn genomen. Bij de inschrijving moeten exemplaren van de door wederpartij ontworpen documenten gevoegd worden. Per document moeten de eerstelijns en tweedelijns veiligheidskenmerken beschreven worden. In bijlage 13 dienen de naam en contactgegevens van de opdrachtgever(s) voor de ontworpen documenten te worden vermeld, zodat de aanbestedende dienst de referentie kan natrekken.
- SELECTIE-EIS 5. Wederpartij heeft de afgelopen 3 jaar minimaal 3 testen opgezet en uitgevoerd, waarbij de testpersonen een representatief deel van de doelgroep representeren. Wederpartij dient in zijn inschrijving een beschrijving te geven van de minimaal 3 opgezette en uitgevoerde testen. Uitdrukkelijk dient uit de beschrijving te blijken hoe voor de beschreven testen wederpartij de representativiteit heeft bepaald. In bijlage 13 dienen de naam en contactgegevens van de opdrachtgever(s) voor de testen te worden vermeld zodat de aanbestedende dienst de referentie kan natrekken.

Beroep op technische bekwaamheid en/of beroepsbekwaamheid derde

Wederpartij kan zich met betrekking tot de hierboven beschreven selectie-eisen beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval:

- a. geeft de partij op wie wederpartij zich beroept conform het model van bijlage 9 aan met betrekking tot welke eis(en) wederpartij zich op de bekwaamheid beroept, en tot welk deel van de opdracht (of welke delen), alsmede de naam en het adres van de natuurlijke personen of rechtspersonen;
- b. toont de wederpartij, ten genoegen van de aanbestedende dienst, aan dat de natuurlijke of rechtspersoon op wie hij zich beroept, volledig aan de desbetreffende eis voldoet;
- c. verklaart de wederpartij, overeenkomstig het bepaalde in artikel 49 lid 3 van het Bao dat, en op welke wijze, hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijke mensen en middelen van de desbetreffende natuurlijke persoon of rechtspersoon en hoe hij zulks zo nodig, ten genoegen van de aanbestedende dienst, kan aantonen;
- d. voegt de wederpartij bij zijn verzoek de door de natuurlijke of rechtspersoon ingevulde eigen verklaring met betrekking tot de uitsluitingsgronden als bedoeld in bijlage 11;
- e. moet het met de desbetreffende selectie-eis corresponderende gedeelte van de opdracht daadwerkelijk door de desbetreffende natuurlijke persoon of rechtspersoon te worden uitgevoerd.

BEPALING 51

In geval van onderaanneming is de hoofdaannemer de enige contractuele wederpartij van de aanbestedende dienst. Dat betekent dat de hoofdaannemer volledig aansprakelijk is voor de uitvoering van de gehele opdracht.

Hoofdstuk 6: Programma van eisen

Algemeen

- EIS 1. De aanbestedende dienst kan wederpartij aanwijzingen geven over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de verstrekte opdracht. Wederpartij is verplicht dergelijke aanwijzingen op te volgen.
- EIS 2. Indien wederpartij voor de uitvoering van deze opdracht werk laat uitvoeren door externe partijen (niet zijnde onderaannemers van wederpartij), dan wordt dat met de aanbestedende dienst afgestemd. Afstemming met de aanbestedende dienst geschiedt voordat wederpartij externe partijen benadert.
- EIS 3. Bij de uitvoering van de opdracht documenteert wederpartij alle gehanteerde uitgangspunten en (ontwerp)keuzen. Dit geldt ook voor de keuzen die gebaseerd zijn op standaarden. Te maken keuzen worden altijd aan de aanbestedende dienst ter goedkeuring voorgelegd.
- EIS 4. Wederpartij waarborgt dat de documentatie altijd actueel is. De documentatie is begrijpelijk voor de personen (niet zijnde personeel van wederpartij) die de documentatie moeten gebruiken.
- EIS 5. De documentatie is uitsluitend in het Nederlands gesteld.
- EIS 6. Alles wat in het kader van deze aanbesteding ontwikkeld/opgesteld/ aangepast/ bijgehouden moet worden, danwel wordt ingezet om de opdracht te kunnen uitvoeren, is voor de aanbestedende dienst (dan wel voor partijen die namens de aanbestedende dienst opereren) toegankelijk. De aanbestedende dienst kan onderzoeken, audits, reviews, contra-expertises, etc. laten uitvoeren. De wederpartij zal hier kosteloos zijn medewerking aan verlenen.
- EIS 7. De aanbestedende dienst kan de uitkomsten van onderzoeken, audits, reviews, contra-expertises, etc. openbaar maken. De aanbestedende dienst zal daarbij geen bedrijfs- of fabricagegegevens verstrekken die door wederpartij vertrouwelijk aan haar zijn meegedeeld. Ook kan openbaarmaking achterwege blijven als wederpartij of een hierbij betrokken derde daardoor onevenredig benadeeld wordt.
- EIS 8. Met inachtneming van de van toepassing zijnde milieu wet- en regelgeving én de gestelde eisen in dit document specificeert wederpartij materialen en vervaardigingprocessen voor stembiljet, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht toe die zo min mogelijk belastend zijn voor het milieu.
- EIS 9. De aanbestedende dienst wordt door wederpartij actief betrokken bij de ontwikkeling van de ontwerpen voor het stembiljet, de stempas, kiezerspas en de schriftelijke volmacht

Kwaliteit van het personeel dat wordt ingezet voor de uitvoering van de opdracht

- EIS 10. Wederpartij moet in bijlage 14 de namen vermelden van de medewerkers die zullen worden ingezet voor de uitvoering van de opdracht. Daarbij moet per medewerker worden aangegeven voor welk opdrachtonderdeel hij/zij wordt ingezet. De opdrachtonderdelen 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12 en 13 moeten worden afgedekt door tenminste 1 medewerker van wederpartij. Dat dient te blijken uit de ingevulde bijlage 14.
- EIS 11. Wederpartij voegt per medewerker een CV bij de inschrijving. Tevens onderbouwt wederpartij apart per medewerker waarom de betreffende medewerker gekwalificeerd is voor de uitvoering van het opdrachtonderdeel waarvoor de medewerker wordt ingezet. Om aan deze eis te kunnen voldoen is het derhalve niet voldoende om uitsluitend een CV per medewerker bij de inschrijving te voegen.

Organisatie van de uitvoering van de opdracht

- EIS 12. Voor de uitvoering van de opdracht richt wederpartij een projectorganisatie in.
- EIS 13. De projectorganisatie is in staat de planning van de aanbestedende dienst te realiseren.
- EIS 14. De projectleider van de projectorganisatie van de wederpartij stuurt de projectorganisatie inhoudelijk en organisatorisch aan. De projectleider is hét aanspreekpunt voor de aanbestedende dienst. Dat wil zeggen dat de projectleider zowel inhoudelijke als organisatorische kennis heeft. Uitdrukkelijk wordt er op gewezen dat een projectleider die uitsluitend dient als "doorgeefluik" niet voldoet. De aanbestedende dienst accepteert alleen een projectleider die zowel inhoudelijk als organisatorisch een volwaardige gespreks- en overlegpartner is.
- EIS 15. De aanbestedende dienst dient expliciet in te stemmen met de projectleider die wederpartij wil inzetten.
- EIS 16. Wederpartij kan de projectleider van de projectorganisatie niet vervangen zonder instemming van de aanbestedende dienst.
- EIS 17. De continuïteit binnen de projectorganisatie van wederpartij moet altijd gewaarborgd zijn zodat bij uitval (door ziekte, verlof, vertrek, etc.) van één of meer van de medewerkers er geen knelpunten optreden (noch inhoudelijk, noch voor de planning).
- EIS 18. De aanbestedende dienst kan om de vervanging van de projectleider vragen indien deze aantoonbaar niet voldoet aan de hiervoor genoemde eisen. In dat geval dient wederpartij een nieuwe projectleider respectievelijk coördinator aan de aanbestedende dienst voor te stellen.
- EIS 19. De aanbestedende dienst en wederpartij overleggen tijdens de onderzoeksfase, ontwerpfase en testfase en bij het doorvoeren van wijzigingen in beginsel 1 keer per week over de voortgang. De aanbestedende dienst zit dit overleg voor en zorgt voor het secretariaat en de verslaglegging. In dit overleg komt in ieder geval aan de orde:
- de planning;

- de gesignaleerde problemen, (te verwachten) vertragingen, gemaakte afspraken en afdoening daarvan;
- de documentatie die betrekking heeft op de uitvoering van de opdracht;
- alle onderwerpen die financiële of contractuele consequenties kunnen hebben.

De voertaal bij dit overleg is Nederlands.

- EIS 20. Indien de aanbestedende dienst dat wenselijk acht, dan participeert wederpartij in overleggen die de aanbestedende dienst met derden heeft. De voertaal bij deze overleggen is Nederlands.
- EIS 21. Overige vormen van overleg zoals overleg tussen specialisten hebben geen formele status.
- EIS 22. Het doorvoeren van wijzigingen in de ontwerpen, specificaties en/of documentatie, dan wel het maken van nieuwe ontwerpen, specificaties en/of documentatie doorloopt de volgende fases:
- offerte-aanvraag aanbestedende dienst;
 - offerte wederpartij;
 - beoordelen offerte door de aanbestedende dienst;
 - akkoord op de uitgebrachte offerte;
 - uitvoering door wederpartij inclusief testen;
 - accepteren door de aanbestedende dienst;
 - levering nieuwe/gewijzigde ontwerpen, specificaties en/of documentatie door wederpartij.
- EIS 23. Wederpartij houdt een administratie bij van de ontvangen verzoeken tot het doorvoeren van wijzigingen.
- EIS 24. Indien wederpartij een daartoe strekkend verzoek ontvangt, stelt wederpartij kosteloos een offerte op. Voor de uit te brengen offerte geldt het volgende:
- a. de offerte moet transparant zijn. Dat wil zeggen dat precies wordt gespecificeerd uit welke onderdelen de offerte is opgebouwd, zoals bijvoorbeeld tarieven, prijzen, marges, rente, etc.;
 - b. aanbestedende dienst heeft het recht om de offerte te (laten) toetsen op marktconformiteit. Indien de aanbestedende dienst gebruik maakt van deze toets op marktconformiteit dan:
 - dient de wederpartij inzage te geven in de rekeningen van de toeleveranciers;
 - (indien van toepassing) gaat de aanbestedende dienst na of het in de offerte gehanteerde rentepercentage marktconform is (gemeten naar het moment waarop de offerte is ingediend);
 - gaat de aanbestedende dienst na of de gehanteerde marges marktconform zijn. Wederpartij zal alle medewerking geven die door aanbestedende dienst redelijkerwijs nodig wordt geacht om op marktconformiteit te toetsen.
 - c. voor werkzaamheden gelden uitsluitend de uurtarieven die wederpartij in zijn inschrijving heeft vermeld;
 - d. de offerte dient een geldigheidsduur te hebben tot het einde van de looptijd van de overeenkomst vanaf het moment dat aanbestedende dienst oordeelt dat de offerte voldoet aan de gestelde eisen;
 - e. de opgave van het aantal uren dat noodzakelijk is voor het realiseren van een wijziging dient te worden onderbouwd;

- f. de aanbestedende dienst spant zich in om binnen drie maanden na ontvangst van de offerte een oordeel daarover te geven.

Ontwerpen stembiljet(ten)

- EIS 25. Wederpartij maakt initieel (na de definitieve gunning en na het afronden van de onderzoeksfase) minimaal 3 ontwerpen voor het stembiljet voor de verkiezingen die vallen onder de werking van de Kieswet.
- EIS 26. De initiële ontwerpen moeten betekenisvol van elkaar verschillen (dus geen variaties van één ontwerp) zodat er keuzes mogelijk zijn.
- EIS 27. Wederpartij mag binnen de opzet van een ontwerp differentiëren voor de volgende doelgroepen:
- Kiezers die blind of slechtziend zijn;
 - Kiezers die laaggeletterd zijn en/of de Nederlandse taal niet machtig zijn;
 - Kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen.
- EIS 28. Wederpartij is in staat binnen twee maanden, te rekenen vanaf het moment waarop formeel de opdracht daartoe door de aanbestedende dienst wordt gegeven, andere ontwerpen voor de stembiljetten te maken.
- EIS 29. Voor het weergeven van de stem (in het stemlokaal) met het nieuw ontworpen stembiljet maakt de kiezer geen gebruik van elektronische apparatuur en programmatuur.
- EIS 30. De ontwerpen waarborgen dat de kiezer met het gebruik van het stembiljet stemt op een kandidaat van een lijst die is toegelaten tot de verkiezing.
- EIS 31. Elektronische hulpmiddelen voor het tellen van het stembiljet moeten gebaseerd zijn op proven technology.
- EIS 32. De elektronische hulpmiddelen voor het tellen van het stembiljet moeten volstrekt transparant en controleerbaar werken om te kunnen vertrouwen op de betrouwbare uitkomst van de telling. Bij voorkeur maken de elektronische hulpmiddelen gebruik van open source programmatuur.
- EIS 33. De broncode van de elektronische hulpmiddelen voor het tellen van het stembiljet moet minimaal toegankelijk en te reviewen zijn voor de aanbestedende dienst danwel personen die namens de aanbestedende dienst handelen.
- EIS 34. De aanbestedende dienst moet de uitkomsten van dergelijke reviews publiceren.
- EIS 35. De elektronische hulpmiddelen voor het tellen van het stembiljet zijn te gebruiken door leken, in casu de leden van de stembureaus. Het gebruik van de hulpmiddelen vergt een minimale instructie.
- EIS 36. Het gebruik van elektronische hulpmiddelen voor het tellen van het stembiljet leidt er niet toe dat er bijzondere bekwaamheidseisen moeten worden gesteld aan stembureauleden.

- EIS 37. Het gebruik van de elektronisch hulpmiddelen voor het tellen van het stembiljet mag er niet toe leiden dat er bijzondere voorzieningen aanwezig moeten zijn in het stemlokaal.
- EIS 38. Het tellen van het stembiljet, zonder of met elektronische hulpmiddelen, moet tot minder fouten leiden dan het (handmatig) tellen van het huidige stembiljet.
- EIS 39. Het stemmen met het stembiljet mag niet leiden tot meer ongeldige stemmen dan thans met het gebruik van het huidige stembiljet het geval is.
- EIS 40. Het gebruik van het stembiljet mag niet er niet toe leiden dat de kans op het schenden van het stemgeheim groter wordt dan thans met het huidige stembiljet het geval is.
- EIS 41. Het gebruik van het stembiljet mag er niet toe leiden dat de kans dat de kiezer abusievelijk op de verkeerde kandidaat stemt groter wordt dan thans met het huidige stembiljet het geval is.
- EIS 42. De productie van het stembiljet moet plaatsvinden vanaf het moment dat de kandidatenlijsten definitief zijn (36 tot 23 dagen voor de dag van de stemming) tot circa 5 dagen voor de stemming. Voor kiezers buiten Nederland moet de productie van het stembiljet (indien het niet mogelijk is om een stembiljet te ontwerpen dat kan worden verzonden voordat de kandidatenlijsten definitief zijn) binnen enkele dagen kunnen plaatsvinden (nu circa 2/3 dagen).
- EIS 43. Het versiebeheer van wederpartij waarborgt dat altijd (ook voor de aanbestedende dienst) herleidbaar is wat de versie van een ontwerp van het stembiljet is. De systematiek van versiebeheer dient te worden geïntegreerd in het ontwerp.

Ontwerpen stempas

- EIS 44. Wederpartij levert initieel binnen twee maanden, te rekenen vanaf het moment van de definitieve gunning van deze aanbestedingsprocedure, het ontwerp van de stempas op.
- EIS 45. Wederpartij is in staat binnen twee maanden, te rekenen vanaf het moment waarop formeel de opdracht daartoe door de aanbestedende dienst wordt gegeven, andere ontwerpen voor de stempas te maken.
- EIS 46. De stempas moet een officiële uitstraling hebben en duidelijk maken wat de aard en de betekenis van het document is (een oproep om te gaan stemmen).
- EIS 47. Per verkiezing dient de stempas uniek te zijn en heel duidelijk te onderscheiden zijn van de stempassen die bij vorige verkiezingen zijn gebruikt. Het moet volstrekt duidelijk zijn voor welke verkiezing de stempas is bestemd.
- EIS 48. De vervangende stempas moet voor kiezer en leden van het stembureau onderscheidbaar zijn van de "reguliere" stempas.
- EIS 49. Het ontwerp van de stempas moet minimaal voor 20 verkiezingen gebruikt kunnen worden door de aanbestedende dienst.
- EIS 50. De vaste en variabele teksten op de stempas kunnen per verkiezing anders zijn.

- EIS 51. De teksten op de stempas moeten op eenvoudige wijze met regulier beschikbare programmatuur door de aanbestedende dienst aangepast kunnen worden.
- EIS 52. De stempas moet zodanig ontworpen zijn dat de gegevens op de stempas goed leesbaar zijn.
- EIS 53. Het versiebeheer van wederpartij waarborgt dat altijd (ook voor de aanbestedende dienst) herleidbaar is wat de versie van een ontwerp van het stempas. De systematiek van versiebeheer dient te worden geïntegreerd in het ontwerp.
- EIS 54. De stempas is beveiligd tegen namaak of kopiëren. De stempas is daarvoor voorzien van ten minste twee eerstelijns veiligheidskenmerken en tenminste één tweedelijns. Tenminste twee eerstelijns veiligheidskenmerken zijn op verschillende technologieën gebaseerd. Wederpartij beschrijft in de inschrijving de eerste- en tweedelijns veiligheidskenmerken die wederpartij voorstelt om de stempas te beveiligen.
- EIS 55. Niet het aantal veiligheidskenmerken is maatgevend, maar de effectiviteit en de integratie ervan in het (grafisch) ontwerp.
- EIS 56. De functie van de veiligheidskenmerken moet duidelijk zijn, zonder dat nadere instructie noodzakelijk is. Eventuele instructies moeten beknopt zijn, dat wil zeggen met enkele woorden en afbeeldingen, begrijpelijk te maken zoals kijken, voelen, kantelen, etc.
- EIS 57. Het ontwerp moet uitnodigen tot controle van de gegevens en de eerstelijns kenmerken.
- EIS 58. Bij het ontwerpen cq selecteren van de veiligheidskenmerken wordt rekening gehouden met de wijze waarop deze kenmerken gecontroleerd moeten worden.
- EIS 59. De veiligheidskenmerken mogen de leesbaarheid en herkenbaarheid van de documentgegevens op de stempas niet belemmeren en andersom.
- EIS 60. De eerstelijns veiligheidskenmerken moeten met het blote oog eenvoudig en snel, dat wil zeggen binnen maximaal 30 seconden, door leken te controleren zijn.
- EIS 61. Het tweedelijns veiligheidskenmerk moet met eenvoudige en vrij op de markt verkrijgbare hulpmiddelen door leken te controleren zijn.
- EIS 62. De geproduceerde stempas moet door een andere leverancier met gebruikmaking van gangbare print-technologieën gepersonaliseerd kunnen worden.
- EIS 63. De ruimte op de stempas die gereserveerd is voor de kiezer om een onderhandse volmacht te verlenen, moet met pen beschrijfbaar te zijn.
- EIS 64. De stempas moet als briefkaart verstuurd kunnen worden:
- het formaat van de stempas dient minimaal 14 x 9 cm te zijn en maximaal 23,5 x 16,2 cm;
 - het papier dient een gramgewicht te hebben van minimaal 140 gram/m².
- EIS 65. De stempas is de adresdrager en moet ook in een standaard vensterenveloppe

verstuurd kunnen worden.

- EIS 66. De stempas mag niet zwaarder zijn dan 20 gram.
- EIS 67. De stempas dient geschikt te zijn voor automatische postverwerking.
- EIS 68. Het ontwerp van de stempas mag er niet toe leiden dat de productie en personalisatie van de stempas meer bedraagt dan € 0,05 (exclusief BTW) per stuk.

Ontwerpen kiezerspas

- EIS 69. Wederpartij levert initieel binnen twee maanden, te rekenen vanaf het moment waarop formeel de opdracht daartoe door de aanbestedende dienst wordt gegeven, het ontwerp van de kiezerspas op.
- EIS 70. Wederpartij is in staat binnen twee maanden, te rekenen vanaf het moment waarop formeel de opdracht daartoe door de aanbestedende dienst wordt gegeven, andere ontwerpen voor de kiezerspas te maken.
- EIS 71. Met uitzondering van EIS 48 en EIS 63 zijn EIS 46 tot en met EIS 67 van toepassing op het ontwerp van de kiezerspas.

Ontwerpen schriftelijke volmacht

- EIS 72. Wederpartij levert initieel binnen twee maanden, te rekenen vanaf het moment waarop formeel de opdracht daartoe door de aanbestedende dienst wordt gegeven, het ontwerp van de schriftelijke volmacht op.
- EIS 73. Wederpartij is in staat binnen twee maanden, te rekenen vanaf het moment waarop formeel de opdracht daartoe door de aanbestedende dienst wordt gegeven, andere ontwerpen voor de schriftelijke volmacht te maken.
- EIS 74. Met uitzondering van EIS 48 en EIS 63 zijn EIS 46 tot en met EIS 67 van toepassing op het ontwerp van de schriftelijke volmacht.

Testen

Algemeen

- EIS 75. Wederpartij voert testen uit om vast te stellen of de ontwerpen, specificaties en documentatie voldoen aan de gestelde eisen.
- EIS 76. Wederpartij maakt (per test) een testplan en legt het plan aan de aanbestedende dienst voor. Het testplan bevat in ieder geval:
- de teststrategie waaruit onder meer blijkt dat hetgeen volgens de eisen van dit beschrijvend document getest moet worden ook getest wordt;
 - hoe er getest wordt;
 - waar er getest wordt;
 - wat de doorlooptijd is van de testen;
 - wie er verantwoordelijk is voor de uitvoering van de testen;

- hoe de selectie van de deelnemers aan de testen zal plaatsvinden;
- hoe de representativiteit van de deelnemers is gewaarborgd;
- de omvang van de testpopulatie en een onderbouwing daarvan;
- hoe de resultaten van de testen worden vastgelegd;
- hoe over de resultaten van de testen wordt gerapporteerd aan de aanbestedende dienst.

EIS 77. Indien wederpartij testen door externe partijen laat uitvoeren (dat wil zeggen niet door eigen medewerkers of medewerkers van onderaannemers van wederpartij) dan wordt dat eerst aan de aanbestedende dienst voor goedkeuring voorgelegd.

EIS 78. Als de testen uitwijzen dat de ontwerpen, specificaties en documentatie niet aan één of meerdere van de gestelde eisen voldoet/voldoen zal wederpartij de ontwerpen, specificaties en documentatie kosteloos aanpassen. Daarna worden opnieuw testen uitgevoerd om vast te stellen dat voldaan wordt aan de gestelde eisen.

EIS 79. De aanbestedende dienst kan aanwezig zijn bij de uitvoering van de testen.

EIS 80. Wederpartij stemt er mee in dat de aanbestedende dienst de testresultaten van wederpartij aan een audit kan laten onderwerpen en dat aanbestedende dienst acceptatietesten kan uitvoeren.

Testen van de stembiljetten

EIS 81. De ontwerpen van de stembiljetten worden aan testen onderworpen zodat kan worden vastgesteld of:

- de "reguliere" kiezer met het stembiljet overweg kan;
- de kiezer die vanuit het buitenland mag stemmen met het stembiljet overweg kan;
- de kiezer die blind of slechthziend is zelfstandig met het stembiljet kan stemmen;
- de kiezer die laaggeletterd is en/of de Nederlandse taal niet machtig is zelfstandig met het stembiljet kan stemmen;
- met het (de) nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten niet meer ongeldige worden stemmen uitgebracht dan met het huidige stembiljet;
- met het (de) nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten niet meer telfouten worden gemaakt dan met het huidige stembiljet;
- het tellen met het (de) nieuwe ontwerp(en) van de stembiljetten niet langer duurt dan met het huidige stembiljet.

EIS 82. De ontwerpen van de stembiljetten worden aan testen onderworpen om vast te stellen of het/de ontwerp(en) het mogelijk maakt dat het stembiljet:

- langs elektronische weg naar de kiezer kan worden gezonden, waarna de kiezer het stembiljet print en met de rest van de stembescheiden per post zendt naar het briefstembureau en
- de briefstembureaus in staat zijn op eenduidige wijze te bepalen op welke lijst/kandidaat de stem is uitgebracht.

EIS 83. Voor de uitvoering van de testen zal wederpartij prototypes gebruiken van de stembiljetten en, indien de ontwerpen van de stembiljetten daartoe leiden, van de hulpmiddelen om de stembiljetten te gebruiken en/of te tellen.

- EIS 84. Wederpartij voert de testen die genoemd zijn in EIS 81 t/m EIS 83 uit met de inzet van ambtenaren die bij de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de organisatie van de verkiezingen, met personen die bij één of meerdere verkiezingen de functie van voorzitter cq lid van een stembureau hebben vervuld én met personen die als kiezer bij verkiezingen hebben gestemd met de huidige papieren stembiljetten. Bij de laatste groep testers houdt wederpartij rekening met de verschillende doelgroepen kiezers die voor dit onderzoek van belang zijn.
- EIS 85. Om referentiegegevens te vergaren voert wederpartij testen uit met de huidige stembiljetten om vast te stellen:
- wat het (gemiddelde) aantal telfouten is dat gemaakt wordt bij het handmatig tellen van de stembiljetten;
 - hoe vaak het (gemiddeld) voorkomt dat de kiezer met het huidige stembiljet zich zonder dit te beseffen vergist bij het uitbrengen van de stem.
- EIS 86. De test genoemd in EIS 85 om vast te stellen wat het aantal telfouten is dat gemaakt wordt bij het handmatig tellen van de stembiljetten, wordt uitgevoerd met minimaal 5000 stembiljetten met 5 verschillende stembureaus bestaand uit minimaal 5 en maximaal 7 leden.
- EIS 87. De test genoemd in EIS 85 om vast te stellen hoe vaak het voorkomt dat de kiezer met het huidige stembiljet zich vergist bij het uitbrengen van de stem, wordt uitgevoerd met 1000 kiezers.
- EIS 88. Wederpartij voert de testen die genoemd zijn in EIS 85 op zodanige wijze uit dat de omstandigheden zo veel mogelijk vergelijkbaar zijn aan hetgeen zich bij een verkiezing voordoet.
- EIS 89. Wederpartij maakt een rapportage op waarin de uitkomsten van de testen zijn weergegeven. De rapportage zal uitsluitend moeten geven over de volgende vragen:
- kunnen kiezers die blind of slechtziend zijn zelfstandig in het stemlokaal met het stembiljet stemmen;
 - kunnen kiezers die laaggeletterd zijn en/of de Nederlandse taal niet machtig zijn in het stemlokaal met het stembiljet zelfstandig stemmen;
 - kan het stembiljet elektronisch kan worden gezonden naar kiezers die vanuit het buitenland mogen stemmen en/of het stembiljet naar de kiezer die vanuit het buitenland mag stemmen kan worden gezonden voordat de kandidatenlijsten onherroepelijk zijn vastgesteld;
 - kan het stembiljet met en zonder elektronische hulpmiddelen, makkelijker en daardoor minder foutgevoelig worden geteld door de leden van het stembureau. De mogelijk te gebruiken elektronische hulpmiddelen zullen in de rapportage moeten worden omschreven.
- EIS 90. Wederpartij levert, eveneens op basis van de uitgevoerde testen, (per ontwerp) een analyse van de voor- en nadelen van het ontwerp ten opzichte van het huidige model van het stembiljet. De analyse heeft in ieder geval betrekking op de volgende aspecten:
- toegankelijkheid voor reguliere kiezer;
 - toegankelijkheid voor kiezers die blind of slechtziend zijn;
 - toegankelijkheid voor kiezers die laaggeletterd zijn en/of de Nederlandse taal niet machtig zijn;

- kans op fouten die leiden tot het ongeldig zijn van de uitgebrachte stem;
- kans op fouten bij het handmatig tellen van het stembiljet;
- kans op fouten bij het tellen van het stembiljet met elektronische hulpmiddelen;
- noodzakelijke kennis van de stembureauleden om te kunnen tellen met elektronische hulpmiddelen;
- snelheid van het handmatig tellen;
- snelheid van het tellen met elektronische hulpmiddelen;
- de productietijd van het stembiljet;
- de kosten van het stembiljet.

Stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht

- EIS 91. Wederpartij moet testen uitvoeren om na te gaan of het (de) ontwerp(en) van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht geschikt is voor geautomatiseerde postverwerking. Wederpartij voert die testen minimaal uit bij en met partijen die door gemeenten worden ingezet om de stempassen naar de kiezers te verzenden.
- EIS 92. Wederpartij moet testen uitvoeren om na te gaan of het (de) ontwerp(en) van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht geproduceerd kan worden door de leveranciers van de gemeenten. Wederpartij voert die testen minimaal uit bij en met partijen die door gemeenten worden ingezet om de stempassen, kiezerspas en schriftelijke volmacht te produceren.
- EIS 93. Wederpartij moet testen uitvoeren om na te gaan of het (de) ontwerp(en) van de stempas kan worden gepersonaliseerd door de leveranciers van de gemeenten. Wederpartij voert die testen minimaal uit bij en met partijen die door gemeenten worden ingezet om de stempassen te personaliseren.
- EIS 94. Wederpartij moet testen uitvoeren om na te gaan of het (de) ontwerp(en) van de vervangende stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht kan worden gepersonaliseerd met de apparatuur en programmatuur die de gemeenten thans gebruiken.
- EIS 95. Wederpartij moet testen uitvoeren om na te gaan dat ambtenaren van de gemeenten en stembureauleden in staat zijn de echtheid van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht te controleren. Wederpartij voert die testen uit met de inzet van ambtenaren die bij de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de organisatie van de verkiezingen én met personen die bij één of meerdere verkiezingen de functie van voorzitter cq lid van een stembureau hebben vervuld.
- EIS 96. Voor de uitvoering van de testen zal wederpartij prototypes gebruiken van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht.

Eisen aan de prijs

Algemeen

- EIS 97. Wederpartij moet prijzen en tarieven opgeven waarin alle kosten zijn verdisconteerd. Dat wil zeggen dat ook rente, marges, reis- en verblijfkosten, verzekeringen, belastingen, heffingen, administratiekosten, kosten voor overleg, parkeerkosten, etc., in de prijzen en tarieven moeten zijn verdisconteerd.

- EIS 98. Alle prijzen en tarieven zijn geldig voor de maximale geldigheidsduur van de overeenkomst. Dat betekent dat de prijzen en tarieven gelijk blijven indien de aanbestedende dienst besluit de overeenkomst te verlengen (mogelijk tot maximaal 4 jaar na ondertekening van de overeenkomst).
- EIS 99. Valutafluctuaties zijn voor risico van wederpartij.
- EIS 100. Alle prijzen/tarieven worden opgegeven in Euro's. In de tabellen in alle prijsbijlagen worden de prijzen exclusief BTW weergegeven. Alle prijzen/tarieven die zijn opgegeven dienen zodra de opdracht wordt uitgevoerd te worden aangepast met het dan geldende percentage van de BTW.
- EIS 101. Van de tabellen in de prijsbijlagen mag niet worden afgeweken. Afwijking of niet volledig invullen van een tabel leidt tot uitsluiting.

Uurtarieven

- EIS 102. Voor het verrichten van werkzaamheden heeft de aanbestedende dienst een aantal functies bepaald. Wederpartij moet per functie een maximaal uurtarief opgeven. Deze uurtarieven moet wederpartij tevens opgeven in de prijsopgave van offertes voor de specificatiefase en ingebruikname van de stembiljetten. Tevens gelden deze uurtarieven ook voor offertes bij wijzigingen, die wederpartij op verzoek van de aanbestedende dienst doorgevoerd wil hebben voor alle onderdelen van de opdracht (zie EIS 24). De in de inschrijving opgegeven uurtarieven zijn vast tot 1 januari 2012. Daarna kan indexering aan de hand van de consumenten prijsindex worden toegepast. Wederpartij moet voor de volgende functies uurtarieven geven (in te vullen in bijlage 15):

Functie	Functieomschrijving
Senior ontwerper	Is verantwoordelijk voor het maken van de ontwerpen van de stembiljetten en de stempas.
Junior ontwerper	Ondersteunt inhoudelijk de senior ontwerper.
ICT-deskundige	Heeft de noodzakelijke kennis over: ▪ elektronische/technologische hulpmiddelen die geschikt zouden kunnen zijn voor het tellen van papieren stembiljetten; ▪ technologie om het stembiljet langs elektronische weg naar de kiezer te zenden, waarna de kiezer het stembiljet print en met de rest van de stembescheiden per post zendt het stembureau.
Administratief ondersteuner	Verricht administratieve werkzaamheden.
Testcoördinator	Is verantwoordelijk voor het opstellen van het testplan en voor het coördineren van de opzet, organisatie en uitvoering van de testen.
Tester	Voert testen uit.
Deelnemer aan testen in functie van kiezer (verschillende doelgroepen)	De personen die als kiezer deelnemen aan de test
Deelnemer aan testen in functie van lid stembureau	De personen die als leden van het stembureau deelnemen aan de test

Deelnemer aan testen in functie van ambtenaar van gemeente die belast is met organisatie verkiezingen	De personen die als medewerker van een gemeente deelnemen aan de test.
Projectleider	De enige projectleider die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de opdracht.

EIS 103. Indien wederpartij functies wenst in te zetten die niet onder de functieomschrijvingen van EIS 102 kunnen worden gecategoriseerd, dan kan wederpartij andere dan de in EIS 102 genoemde functies in zijn inschrijving opnemen. Wederpartij gebruikt hiervoor bijlage 16. Wederpartij dient voor iedere functie ook een uurtarief (exclusief BTW) op te geven. Indien wederpartij andere dan de bij EIS 102 opgesomde functies wil inzetten voor deze opdracht, dan dient wederpartij te onderbouwen waarom die functie moet worden opgevoerd om één of meerdere opdrachtonderdelen te kunnen uitvoeren en waarom daarvoor geen functie kan worden ingezet die in EIS 102 is vermeld.

EIS 104. Voor de onderzoeksfase voor de ontwerpen van het stembiljet, waarin wederpartij de uitgangspunten, doelstellingen en randvoorwaarden binnen 7 weken opstelt, moet wederpartij een vaste prijs (exclusief BTW) opgeven (in te vullen in bijlage 17). Wederpartij houdt er rekening mee dat tijdens de onderzoeksfase er veelvuldig overleg zal moeten plaatsvinden met de aanbestedende dienst.

EIS 105. Voor de ontwerpen van het stembiljet moet wederpartij een vaste prijs (exclusief BTW) opgeven (in te vullen in bijlage 18). De vaste prijs voor de ontwerpen van het stembiljet moet alle eisen voor de ontwerpen voor het stembiljet omvatten (EIS 25 t/m EIS 43) en de documentatie.

EIS 106. Voor het testen van de ontwerpen van het stembiljet moet wederpartij een vaste prijs (exclusief BTW) opgeven (in te vullen in bijlage 19). De vaste prijs moet alle eisen omvatten voor de testen van de ontwerpen (EIS 75 t/m EIS 90) met uitzondering van EIS 85, EIS 86, EIS 87 en EIS 88.

EIS 107. Wederpartij geeft in bijlage 20 een vaste prijs (exclusief BTW) op voor het uitvoeren van testen voor referentiegegevens zoals geëist in EIS 85, EIS 86, EIS 87 en EIS 88.

EIS 108. Voor het maken van een ontwerp van de stempas, inclusief het opstellen van documentatie (voor onder andere de controle van de stempas door het stembureau), moet wederpartij een vaste prijs (exclusief BTW) opgeven (in te vullen in bijlage 21). De prijs voor het ontwerp van de stempas omvat alle eisen aan het ontwerp (EIS 44 t/m EIS 68).

EIS 109. Voor het maken van een ontwerp van de kiezerspas en schriftelijke volmacht, inclusief het opstellen van documentatie (voor onder andere de controle van de kiezerspas en de schriftelijke volmacht door het stembureau), moet wederpartij een vaste prijs (exclusief BTW) opgeven (in te vullen in bijlage 21). Gelet op het feit dat de eisen voor zowel het ontwerp van de kiezerspas als het ontwerp van de schriftelijke volmacht nauwelijks verschillen van de stempas, mag de prijs van wederpartij voor het ontwerpen van de kiezerspas en schriftelijke volmacht maximaal 10% bedragen van de prijs uit EIS 108.

EIS 110. Voor het uitvoeren van testen om na te gaan of het ontwerp van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht geschikt is voor geautomatiseerde postverwerking (EIS 91 en

EIS 96), moet wederpartij een vaste prijs (exclusief BTW) opgeven in bijlage 21. De vaste prijs die wederpartij moet opgeven mag niet meer bedragen dan € 2.000,- (exclusief BTW).

EIS 111. Voor het uitvoeren van testen voor het produceren en personaliseren van het ontwerp van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht moet wederpartij een vaste prijs (exclusief BTW) opgeven (in te vullen in bijlage 21). De vaste prijs omvat de eisen aan het testen (EIS 92 t/m EIS 94 en EIS 96). De vaste prijs mag maximaal € 20.000,- (exclusief BTW) bedragen.

EIS 112. Voor het uitvoeren van testen om na te gaan dat stembureauleden en ambtenaren van gemeenten in staat zijn om de echtheid van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht te controleren, moet wederpartij een vaste prijs (exclusief BTW) opgeven in bijlage 21. Wederpartij moet er bij zijn prijsbepaling rekening mee houden dat de aanbestedende dienst de voorkeur heeft om deze test uit te voeren in combinatie met de test voor het tellen van de stembiljetten door de stembureauleden (zie EIS 81).

EIS 113. Kosten die wederpartij bij het uitvoeren van de opdracht maakt voor het leveren van materialen, huur van testruimtes, prototypes van de hulpmiddelen voor het tellen van de stemmen, etc., kunnen aan de aanbestedende dienst worden doorberekend. Wederpartij mag hiervoor alleen de daadwerkelijk gemaakte kosten in rekening brengen verhoogd met een marge van maximaal 5%. In de aangeboden prijzen van wederpartij voor het testen van het stembiljet, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht, alsmede voor het uitvoeren van referentietesten met het huidige stembiljet, kunnen deze kosten derhalve achterwege blijven.

Hoofdstuk 7: Gunningsprocedure

De aanbestedende dienst hanteert het gunningcriterium 'economisch meest voordelige aanbieder'.

De beoordeling van de inschrijvingen vindt plaats in 5 stappen te weten:

Stap 1. beoordeling compleetheit van de inschrijvingen dat wil zeggen of voldaan wordt aan alle gestelde bepalingen;

Stap 2. beoordeling of wordt voldaan aan alle selectie-eisen;

Stap 3. beoordeling of wordt voldaan aan alle eisen;

Stap 4. bepalen van de puntenscore bij EIS 11;

Stap 5. bepalen van de puntenscore voor de geboden prijzen.

Toelichting

Stap 1: Indien bij de toets op de compleetheit door de aanbestedende dienst wordt geconstateerd dat niet wordt voldaan aan één of meerdere bepalingen, dan leidt dat in principe tot uitsluiting van de opdracht. Dat betekent dat de inschrijving ter zijde wordt gelegd en niet verder zal worden beoordeeld.

Stap 2: Indien de aanbestedende dienst constateert dat niet wordt voldaan aan één van de gestelde selectie-eisen, dan volgt uitsluiting van de opdracht.

Stap 3: Indien de aanbestedende dienst constateert dat niet wordt voldaan aan één van de gestelde eisen, dan volgt uitsluiting van de opdracht.

Stap 4: Voor EIS 11 kunnen punten gescoord worden. Voor iedere medewerker die wederpartij aanbiedt beoordeelt de aanbestedende dienst of deze medewerker gekwalificeerd is om het desbetreffende opdrachtonderdeel uit te voeren. Deze beoordeling vindt plaats aan de hand van de onderbouwing van wederpartij voor iedere aangeboden medewerker. Indien de aanbestedende dienst beoordeelt dat de medewerker gekwalificeerd is, dan krijgt wederpartij 100 punten voor die aangeboden medewerker. Concludeert de aanbestedende dienst dat de medewerker niet gekwalificeerd is, dan krijgt wederpartij voor die aangeboden medewerker 0 punten. Voor alle duidelijkheid: er wordt dus alleen 0 of 100 gescoord. Het totaal aantal punten voor deze eis wordt verkregen door alle behaalde punten te delen door het aantal aangeboden medewerkers.

Stap 5: Voor het bepalen van de puntenscore voor de geboden prijzen kent de aanbestedende dienst in deze stap punten toe aan de aangeboden prijzen voor:

1. de onderzoeksfase voor de ontwerpen van een stembiljet; 20%
2. de ontwerpen van het stembiljet: 20%
3. het opzetten en uitvoeren van testen: 10%
4. het opzetten en uitvoeren van referentietesten: 10%
5. het maken van een ontwerp van een stempas: 20%
6. uurtarieven: 20%

De bovenstaande prijzen worden verschillend gewogen. De percentages achter de bovenstaande prijzen geven het 'gewicht' in de totale puntentoekenning voor de prijzen aan.

Voor de prijsonderdelen 1 t/m 4 geldt dat de wederpartij met de laagste prijs 100 punten krijgt. De wederpartij met de hoogste prijs krijgt 0 punten voor dat onderdeel. De wijze waarop die punten worden berekend per prijs gaat met de volgende formule:

$$100 \times [N-R/N-1]$$

Hierbij is N het aantal wederpartijen dat in de gunningsprocedure bij stappen 1, 2 en 3 niet is uitgesloten van de opdracht.

R is de rangorde die wederpartij inneemt in de volgorde van wederpartijen met de laagste prijs voor het desbetreffende onderdeel.

Het maken van een ontwerp van een stempas

Voor het maken van een ontwerp van een stempas hanteert de aanbestedende dienst een richtprijs van € 30.000 (exclusief BTW). Wederpartijen die een prijs bieden die lager is dan de richtprijs krijgen pluspunten. Wederpartijen die een prijs bieden die hoger is dan de richtprijs, krijgen minpunten.

Als de door wederpartij geboden prijs op of onder de richtprijs ligt, dan is de formule voor het berekenen van de punten:

$$[(\text{richtprijs} - \text{geboden prijs}) / \text{richtprijs}] \times 100$$

en anders:

$$[(\text{richtprijs} - \text{geboden prijs}) / \text{richtprijs}] \times 200$$

Uurtarieven

Conform EIS 102 moet wederpartij tarieven geven voor elk van de gevraagde functies. Daarnaast kan wederpartij zelf nog functies met bijbehorend tarief opgeven. De punten voor de verplicht op te geven tarieven tellen binnen het onderdeel uurtarieven voor 70% mee. De zelf op te geven tarieven tellen voor 30% mee binnen het onderdeel uurtarieven.

Voor de uurtarieven die conform EIS 102 moeten worden opgegeven heeft de aanbestedende dienst richttarieven opgegeven. Wederpartijen die een uurtarief bieden dat lager ligt dan het richttarief krijgen pluspunten. Wederpartijen die een uurtarief bieden dat hoger ligt dan de richtprijs krijgen minpunten.

Als de door wederpartij geboden prijs op of onder de richtprijs ligt, dan is de formule voor het berekenen van de punten per uurtarief:

$$[(\text{richtprijs} - \text{geboden prijs}) / \text{richtprijs}] \times 100$$

en anders:

$$[(\text{richtprijs} - \text{geboden prijs}) / \text{richtprijs}] \times 200$$

De formule voor het berekenen van de score voor de uurtarieven is: som van de punten voor de uurtarieven / 10

De punten voor de tarieven voor de functies die wederpartij zelf mag opgeven worden als volgt berekend. De aanbestedende dienst berekent het gemiddelde uurtarief door alle tarieven bij elkaar op te tellen en te delen door het aantal opgegeven tarieven. De punten toekenning voor dat gemiddelde uurtarief wordt volgens dezelfde formule als voor de prijsonderdelen 1 t/m 4 uitgerekend. Indien wederpartij geen aanvullende functies en tarieven opgeeft, dan tellen de punten die zijn verkregen bij de verplicht op te geven uurtarieven voor 100% mee.

Bepalen eindscore voor stap 5.

Voor het bepalen van de eindscore worden de punten voor de prijzen gewogen en bij elkaar opgeteld.

Bepalen eindscore

De behaalde punten bij de stappen 4 en 5 worden bij elkaar opgeteld en gedeeld door 2. De wederpartij met de meeste punten eindigt bovenaan in de eindscore. De mogelijkheid bestaat dat partijen gelijk eindigen. In die situatie geeft het hoogste puntentotaal behaalt bij stap 4 de doorslag. Is ook dat puntentotaal gelijk dan geeft het onderdeel uurtarieven de doorslag, gevolgd door respectievelijk de punten voor de onderzoeksfase van het ontwerp van het stembiljet, de punten voor het maken van een ontwerp van een stempas en tenslotte voor het opzetten en uitvoeren van referentietesten. Indien ook voor die onderdelen wederpartijen gelijke puntentotalen hebben, dan wordt er geloot.

Gunning.

Gelijktijdig met het bekendmaken van de mededeling van de gunningsbeslissing aan de winnende wederpartij, zullen de afgewezen wederpartijen van die beslissing in kennis worden gesteld. Zij ontvangen een brief met een motivering van de reden van de afwijzing en de naam van de winnende wederpartij. Door iedere wederpartij kan nadere informatie worden ingewonnen bij de aanbestedende dienst. Iedere wederpartij die het niet eens is met de gunningsbeslissing, kan daartegen rechtsmiddelen aanwenden.

Op grond van art. 55 Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (Bao), houdt de mededeling van de gunningsbeslissing geen aanvaarding in van een aanbod van de winnende wederpartij. Gedurende een periode van tenminste 15 dagen na verzending van de mededeling van de gunningsbeslissing, is het de aanbestedende dienst niet toegestaan een overeenkomst aan te gaan met de winnende wederpartij. Daarna zal in beginsel de overeenkomst met die winnende wederpartij worden gesloten. Als binnen bovengenoemde termijn een kort geding bij de burgerlijke rechter aanhangig wordt gemaakt, zal de uitspraak worden afgewacht. Die vormt dan vervolgens de basis voor verdere besluitvorming van de aanbestedende dienst over het afsluiten van de overeenkomst.

Op de termijn van 15 dagen bedoeld in de Wet implementatie rechtsbeschermingrichtlijnen aanbesteden is de Algemene termijnenwet van toepassing. Dat brengt met zich dat als de termijn van 15 dagen op een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag eindigt, de termijn wordt verlengd met de eerstvolgende dag die niet een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag is.

Hoofdstuk 8

**OVEREENKOMST ONTWERPEN STEMBILJET, STEMPAS, KIEZERSPAS EN SCHRIFTELIJKE
VOLMACHT**

Inhoudsopgave

DE ONDERGETEKENDEN:

Staat der Nederlanden (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), met zetel te 's-Gravenhage, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J.P.H. Donner, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, hierna te noemen: "Opdrachtgever"

en

....., gevestigd te....., vertegenwoordigd door, hierna te noemen:
"Opdrachtnemer"

Beide gezamenlijk te noemen "Partijen"

Overwegende dat:

(A) Algemeen

1. Begrippen

In deze Overeenkomst en de Bijlagen daarvan worden de navolgende begrippen met een hoofdletter gebruikt. Onder deze begrippen wordt het navolgende verstaan:

ARVODI: Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van Diensten 2008 (ARVODI-2008).

Beschrijvend Document: Het document met bijlagen op grond waarvan een inschrijving kan worden gedaan voor de openbare Europese aanbesteding ontwerpen stembiljet, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht.

Bijlagen: Door of namens beide Partijen geparafeerde aanhangsels bij deze Overeenkomst, die integraal deel uitmaken van deze Overeenkomst.

Documentatie: Alle documentatie die Opdrachtnemer in het kader van de Opdracht moet leveren cq actueel moet houden.

Fatale termijn: Overschrijding van een termijn die als Fatale termijn wordt aangemerkt heeft tot gevolg dat Opdrachtnemer bij overschrijding van die termijn dadelijk, zonder dat een ingebrekestelling vereist is, in verzuim is.

Gebrek: Het niet of niet meer voldoen van (delen van) een Opdrachtonderdeel, of de Opdrachtonderdelen in hun onderlinge samenhang bezien, aan de daaraan door Overeenkomst, het Beschrijvend Document of de wijzigingen gestelde eisen.

Onderaannemer: De natuurlijke of rechtspersoon aan wie een deel van de opdracht in onderaanneming is of zal worden gegeven door Opdrachtnemer.

Ontwerp: Vormgeving, materialen, bestanddelen, veiligheidskenmerken, grafische kenmerken, etc. In het geheel is ook rekening gehouden met de gegevens en de vaste teksten die op de stembiljetten en/of stempas/kiezerspas/schriftelijke volmacht moeten worden vermeld. De specificaties alsmede de handleiding(en) voor het gebruik van het stembiljet en/of de stempas maken onderdeel uit van het ontwerp. Aangezien het over het algemeen onmogelijk is te produceren op een manier die 100% gelijk is aan het ontwerp moet het ontwerp ook de toleranties bevatten.

Inschrijving: De Inschrijving die Opdrachtnemer op heeft gedaan naar aanleiding van het beschrijvend document.

Opdracht: De Opdracht zoals omschreven in artikel 2 van deze Overeenkomst.

Opdrachtonderdeel: Een van de onderdelen van de Opdracht zoals omschreven in artikel 2 van de Overeenkomst.

Overeenkomst: Deze overeenkomst en Bijlagen.

Partijen: Opdrachtnemer en Opdrachtgever.

2. Voorwerp van Overeenkomst

2.1. Opdrachtgever draagt aan Opdrachtnemer op, welke opdracht Opdrachtnemer aanvaardt, de uitvoering van de Opdracht, zoals hierna omschreven:

1. ontwerpen van het (de) stembiljet(ten) voor de verkiezingen die vallen onder de werking van de Kieswet;
2. ontwerpen van de stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht voor de verkiezingen die vallen onder de werking van de Kieswet;
3. het doorvoeren van wijzigingen in de opdrachtonderdelen;

4. het opstellen van de specificaties en bijbehorende documentatie voor de productie, personalisatie en het gebruik van stembiljetten, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht;
 5. prototypes van de stembiljetten, stempas, kiezerspas en schriftelijke volmacht;
 6. prototypes van hulpmiddelen om te stemmen met het stembiljet en/of hulpmiddelen om het stembiljet te tellen;
 7. opstellen van testplannen voor testen;
 8. organiseren van testen;
 9. uitvoeren van testen;
 10. leveren van materialen, waaronder apparatuur en programmatuur, voor het uitvoeren van de testen;
 11. analyseren van de uitkomsten van de testen en het rapporteren daarover;
 12. inventariseren van (elektronische) hulpmiddelen voor het tellen van het (de) stembiljet (ten);
 13. het opstellen van de specificaties en bijbehorende documentatie van de (elektronische) hulpmiddelen voor het tellen van het (de) nieuwe ontwerp(en) van het (de) stembiljet (ten);
 14. het doorvoeren van wijzigingen in de specificaties en bijbehorende documentatie van de (elektronische) hulpmiddelen voor het tellen van het (de) nieuwe ontwerp(en) van het (de) stembiljet (ten);
 15. leveren van ondersteuning bij een eventuele implementatie cq invoering van nieuwe ontwerpen van het (de) stembiljet(ten), stempas, kiezerspas en/of schriftelijke volmacht.
- 2.2. De in artikel 2.1 genoemde producten en diensten moet volledig in overeenstemming zijn met de eisen die voortvloeien uit het Beschrijvend Document, tenzij uitdrukkelijk schriftelijk anders is overeengekomen.
- 2.3. Opdrachtgever kan Opdrachtnemer aanwijzingen geven ten aanzien van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de Overeenkomst. Opdrachtnemer is verplicht dergelijke aanwijzingen op te volgen.
- 2.4. Opdrachtnemer verleent kosteloos medewerking aan in opdracht van de Opdrachtgever uit te voeren onderzoeken, contra-expertises, etc.
- 2.5. De navolgende bescheiden maken integraal deel uit van de Overeenkomst. Voorzover deze bescheiden met elkaar in tegenspraak zijn, geldt de navolgende rangorde, waarbij het hoger genoemde document prevaleert boven het lager genoemde:
1. Overeenkomst inclusief Bijlagen;
 2. ARVODI;
 3. Beschrijvend Document;
 4. Inschrijving van Opdrachtnemer.

3. Duur van de Overeenkomst

- 3.1. De Overeenkomst is aangegaan voor de tijd van zeven jaren, ingaande op de datum van ondertekening van de Overeenkomst.

4. Contactpersonen

- 4.1. De contactpersoon van Opdrachtgever is

- 4.2. De contactpersoon van Opdrachtnemer is.....
- 4.3. Contactpersonen kunnen Partijen alleen vertegenwoordigen en binden voor zover het betreft de uitvoering van de Overeenkomst. Tot wijziging van de Overeenkomst zijn zij niet bevoegd.

5. Status van mededelingen

- 5.1. Mededelingen, waaronder begrepen toezeggingen of (nadere) afspraken, van de ene aan de andere partij van belang voor de uitvoering van de Overeenkomst, binden Partijen alleen indien ze schriftelijk door een daartoe bevoegde persoon zijn gedaan of bevestigd.

6. Onderzoek- en informatieverplichting

- 6.1. Opdrachtnemer heeft zich een oordeel gevormd over de haalbaarheid van de Opdracht.
- 6.2. Opdrachtgever heeft Opdrachtnemer, met het oog op het bepaalde in artikel 6.1, van voldoende informatie voorzien. Opdrachtgever verstrekt Opdrachtnemer op verzoek aanvullende informatie die in redelijkheid relevant moet worden geacht voor de uitvoering van de Overeenkomst. Bij eventuele onduidelijkheid doet Opdrachtnemer tijdig navraag bij Opdrachtgever. Indien Opdrachtgever aan Opdrachtnemer vertrouwelijke informatie verstrekt zijn de verplichtingen van artikel 11 ARVODI (geheimhouding) op haar van overeenkomstige toepassing evenals de boetebepaling ingeval van schending van die verplichtingen.
- 6.3. Partijen houden elkaar op de hoogte van ontwikkelingen en veranderingen die van belang (kunnen) zijn voor de uitvoering van de Overeenkomst.

7. Kwaliteitsborging

- 7.1. Opdrachtgever is steeds bevoegd maatregelen te treffen gericht op kwaliteitsborging. Opdrachtnemer is gehouden aan die maatregelen zijn medewerking te verlenen en aan de uitkomsten daarvan in redelijkheid uitvoering te geven.

8. Prijzen en betaling

- 8.1. Opdrachtgever betaalt de in de Inschrijving van Opdrachtnemer weergegeven prijzen.
- 8.2. Opdrachtgever betaalt de kosten die Opdrachtnemer bij het uitvoeren van de Opdracht maakt voor het leveren van materialen, huur van testruimtes, prototypes van de hulpmiddelen voor het tellen van de stemmen, etc..
- 8.3. De in de Inschrijving gehanteerde uurtarieven kunnen na 1 januari 2012 éénmaal per jaar per 1 januari worden bijgesteld gelijk aan het 'CBS-prijsindexcijfer CAO lonen per uur inclusief bijzondere beloningen, categorie zakelijke dienstverlening'. Hierbij wordt telkens het maandcijfer van de voorafgaande maand december gehanteerd, waarbij het indexcijfer van december 2010 wordt gesteld op 100%.
- 8.4. Het doorvoeren van wijzigingen in de ontwerpen, specificaties en/of documentatie, dan wel het maken van nieuwe ontwerpen, specificaties en/of documentatie doorloopt de volgende fases:

- offerte-aanvraag Opdrachtgever;
- offerte Opdrachtnemer;
- beoordelen offerte door de Opdrachtgever;
- akkoord op de uitgebrachte offerte;
- uitvoering door Opdrachtnemer inclusief testen;
- accepteren door de aanbestedende dienst;
- levering nieuwe/gewijzigde ontwerpen, specificaties en/of documentatie door Opdrachtnemer.

- 8.5. Indien Opdrachtnemer een daartoe strekkend verzoek ontvangt, stelt Opdrachtnemer kosteloos een offerte op. Voor de uit te brengen offerte geldt het volgende:
- g. de offerte moet transparant zijn. Dat wil zeggen dat precies wordt gespecificeerd uit welke onderdelen de offerte is opgebouwd, zoals bijvoorbeeld tarieven, prijzen, marges, rente, etc.;
 - h. aanbestedende dienst heeft het recht om de offerte te (laten) toetsen op marktconformiteit. Indien Opdrachtgever gebruik maakt van deze toets op marktconformiteit dan:
 - dient de Opdrachtnemer inzage te geven in de rekeningen van de toeleveranciers;
 - gaat Opdrachtgever na of het in de offerte gehanteerde rentepercentage marktconform is (gemeten naar het moment waarop de offerte is ingediend);
 - gaat Opdrachtgever na of de gehanteerde marges marktconform zijn.
 Opdrachtnemer zal alle medewerking geven die door Opdrachtgever redelijkerwijs nodig wordt geacht om op marktconformiteit te toetsen.
 - i. voor werkzaamheden gelden de uurtarieven die in de prijsopgave van Opdrachtnemer vermeld zijn;
 - j. de offerte dient een geldigheidsduur te hebben tot het einde van de looptijd van de overeenkomst vanaf het moment dat Opdrachtgever oordeelt dat de offerte voldoet aan de gestelde eisen;
 - k. de opgave van het aantal uren dat noodzakelijk is voor het realiseren van een wijziging dient te worden onderbouwd.
 - l. Opdrachtgever spant zich in om binnen drie maanden, na ontvangst van de offerte, een oordeel daarover te geven.

- 8.6. Opdrachtnemer houdt een nauwkeurige administratie, register, bij van de ontvangen verzoeken voor wijzigingen en van de doorgevoerde wijzigingen.

9. Van toepassing zijnde voorwaarden

- 9.1. Op deze overeenkomst zijn uitsluitend van toepassing de "Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van diensten (ARVODI-2008), voor zover daarvan in deze overeenkomst niet wordt afgeweken. De (eventuele) algemene voorwaarden van Opdrachtnemer zijn uitdrukkelijk niet van toepassing.
- 9.2. In aanvulling op artikel 4 van de ARVODI geldt: 'Indien uit een Acceptatietest blijkt dat niet voldaan wordt aan de eisen die daaraan op grond van het Beschrijvend document worden gesteld, dient Opdrachtnemer voor eigen rekening de noodzakelijke maatregelen te nemen teneinde aan de gestelde eisen te voldoen.

- 9.3. In afwijking van artikel 11.4 van de ARVODI geldt: 'Opdrachtnemer geeft geen persberichten uit en doet geen enkele andere openbare mededelingen met betrekking tot onderhavige opdracht.'
- 9.4. In afwijking van artikel 11.5 van de ARVODI geldt: 'Indien Opdrachtgever besluit om de resultaten van de geleverde Diensten en de daarmee gemoeide kosten openbaar te maken, kan Opdrachtnemer als uitvoerend bedrijf genoemd worden'.
- 9.5. Bij schending van de geheimhoudingsverplichtingen die ingevolge artikel 11 van de ARVODI op hem en zijn Personeel berusten, is Opdrachtnemer aan Opdrachtgever een boete verschuldigd van € 50.000,- per overtreding, onverminderd al de verdere rechten van Opdrachtgever waaronder het recht op nakoming en/of vergoeding van de als gevolg van de overtreding werkelijk geleden schade.'
- 9.6. Artikel 16 van de ARVODI is niet van toepassing.
- 9.7. In aanvulling op artikel 19.1 van de ARVODI geldt dat ingebrekestelling niet nodig is wanneer voor de nakoming reeds een Fatale termijn geldt of indien uit een mededeling van de andere partij moet worden afgeleid dat deze in de nakoming van haar verplichting zal tekortschieten.
- 9.8. 1. De in artikel 19.3 van de ARVODI bedoelde aansprakelijkheid is, per gebeurtenis, beperkt tot een bedrag van:
- € 150.000,- voor opdrachten waarvan de waarde kleiner is dan of gelijk aan € 50.000,-;
- € 300.000,- voor opdrachten waarvan de waarde meer is dan € 50.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 100.000,-;
- € 500.000,- voor opdrachten waarvan de waarde meer is dan € 100.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 150.000,-;
- € 1.500.000,- voor opdrachten waarvan de waarde meer is dan € 150.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 500.000,-;
- € 3.000.000,- voor opdrachten waarvan de waarde meer is dan € 500.000,-.
2. De beperking van de aansprakelijkheid als hiervoor bedoeld komt te vervallen:
a. ingeval van aanspraken van derden op schadevergoeding ten gevolge van dood of letsel;
b. indien sprake is van opzet of grove schuld aan de zijde van Opdrachtnemer of diens Personeel;
c. in geval van schending van intellectuele eigendomsrechten als bedoeld in artikel 23 van de ARVODI-2008.
- 9.9. In aanvulling op artikel 6 ARVODI geldt dat voor het gebruik van onderaannemers die bij de Inschrijving op de Opdracht door Opdrachtnemer gemeld zijn, de toestemming geacht wordt te zijn gegeven bij het sluiten van de Overeenkomst. Voor een wijziging van een onderaannemer uit deze categorie geldt wel het in artikel 6 ARVODI bedoelde toestemmingsvereiste.
- 9.10. In aanvulling op artikel 6 ARVODI geldt: Opdrachtgever is gerechtigd aan het verlenen van hierboven bedoelde toestemming voorwaarden te verbinden, waaronder de voorwaarde dat het betrokken personeel van derden door Opdrachtnemer aan dezelfde verplichtingen wordt onderworpen als het eigen personeel van Opdrachtnemer voor zover het betreft de uitvoering van deze Overeenkomst en de voorwaarde dat ten behoeve van Opdrachtgever wordt bedongen dat Opdrachtgever met betrekking tot het personeel van derden de in artikel 11 van de ARVODI neergelegde rechten kan uitoefenen. De door Opdrachtgever

gegeven toestemming laat onverlet de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van Opdrachtnemer voor de nakoming van de krachtens de Overeenkomst op haar rustende verplichtingen en de krachtens de belasting- en sociale verzekeringswetgeving op haar als werkgeefster rustende verplichtingen.

10. Integriteitverklaring

- 10.1. Opdrachtnemer verklaart dat hij ter verkrijging van de opdracht Personeel van Opdrachtgever generlei voordeel heeft geboden, gegeven, doen aanbieden of doen geven. Hij zal dat ook niet alsnog doen teneinde personen in dienst van Opdrachtgever te bewegen enige handeling te verrichten of na te laten.

11. Slotbepaling

- 11.1. Afwijkingen van deze Overeenkomst zijn slechts bindend voorzover zij uitdrukkelijk tussen partijen schriftelijk zijn overeengekomen.
- 11.2. Door ondertekening van deze Overeenkomst vervallen alle eventueel eerder door partijen gemaakte mondelinge en schriftelijke afspraken omtrent de hierbij overeengekomen Diensten.

Aldus op de laatste van de twee hierna genoemde data overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

Den Haag, datum.....

plaats, datum.....

De minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
namens deze,

(naam Opdrachtnemer)

G.J. Buitendijk
De waarnemend directeur-generaal
Bestuur en Koninkrijksrelaties

(functie en naam ondertekenaar)

Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van Diensten 2008 (ARVODI-2008)

Vastgesteld bij besluit van de Minister-president, Minister van Algemene Zaken, van 26 februari 2008, nr. 3313667 (Stcrt. 2008, 52, p. 7)

I. Algemeen

1. Begrippen

In deze algemene voorwaarden worden de navolgende begrippen met een beginhoofdletter gebruikt. Onder deze begrippen wordt verstaan:

- 1.1 **Beroepsfouten:** tekortkomingen, zoals vergissingen, onachtzaamheden, nalatigheden, verzuimen, onjuiste adviezen, die een vakbekwame en zorgvuldige opdrachtnemer onder de gegeven omstandigheden met inachtneming van normale oplettendheid en bij een normale vakkennis en normale wijze van vakuitoefening, behoort te vermijden;
- 1.2 **Bijlage:** een aanhangsel bij de Overeenkomst dat na parafering door beide partijen deel uitmaakt van de Overeenkomst;
- 1.3 **Diensten:** de door Opdrachtnemer op basis van de Overeenkomst ten behoeve van Opdrachtgever te verrichten werkzaamheden;
- 1.4 **Overeenkomst:** de schriftelijke overeenkomst tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer, waarop de Voorwaarden van toepassing zijn verklaard;
- 1.5 **Personeel van Opdrachtgever:** het door Opdrachtgever op grond van de Overeenkomst ter beschikking te stellen personeel;
- 1.6 **Personeel van Opdrachtnemer:** de door Opdrachtnemer voor de uitvoering van de Overeenkomst in te schakelen personeelsleden of hulppersonen, die krachtens de Overeenkomst onder zijn verantwoordelijkheid zullen werken;
- 1.7 **Voorwaarden:** deze algemene voorwaarden die van toepassing zijn op en deel uitmaken van de Overeenkomst;
- 1.8 **Werkdag:** kalenderdagen, behoudens weekenden en algemeen erkende feestdagen in de zin van artikel 3, eerste lid, van de Algemene Termijnenwet, waarop de overeengekomen Diensten worden verricht.

2. Toepassing

- 2.1 **Afwijkingen van de Voorwaarden** zijn slechts bindend, voor zover zij uitdrukkelijk tussen partijen schriftelijk zijn overeengekomen.
- 2.2 **In geval van strijdigheid** tussen de Nederlandse tekst van deze Voorwaarden en vertalingen daarvan, prevaleert steeds de Nederlandse tekst.

II. Uitvoering van de overeenkomst

3. Garanties van de Opdrachtnemer

- 3.1 **Opdrachtnemer garandeert** dat de door of namens hem te verrichten Diensten voldoen aan de in de Overeenkomst vastgelegde eisen.
- 3.2 **Opdrachtnemer garandeert** dat de door of namens hem te verrichten Diensten op vakbekwame wijze worden uitgevoerd.

4. Acceptatie en toetsing

- 4.1 **Indien Opdrachtgever de resultaten van de dienstverlening als onvoldoende beoordeelt**, worden de resultaten van de Diensten niet geaccepteerd. In dat geval is hoofdstuk VI van toepassing.
- 4.2 **Opdrachtgever kan de resultaten van de geleverde Diensten laten toetsen**. Hij wijst daartoe een of meer functionarissen aan die bevoegd zijn voor hem de toetsing uit te voeren.

5. Vervanging personen die belast zijn met de uitvoering van de Diensten

- 5.1** Vervanging van personen die zijn belast met de uitvoering van de Diensten, kan door Opdrachtnemer slechts bij uitzondering plaatsvinden.
- 5.2** Opdrachtnemer kan personen die zijn belast met de uitvoering van de Diensten niet zonder voorafgaande toestemming van Opdrachtgever tijdelijk of definitief vervangen. Opdrachtgever weigert zijn toestemming niet op onredelijke gronden en kan aan deze toestemming voorwaarden verbinden. De voor de oorspronkelijke personen geldende tarieven kunnen bij vervanging niet worden verhoogd.
- 5.3** Indien Opdrachtgever vervanging verlangt van personen die zijn belast met de uitvoering van de Diensten, omdat hij meent dat dit in het belang van een goede uitvoering van de Overeenkomst nodig of wenselijk is, geeft Opdrachtnemer hieraan gevolg. Daarbij wordt een tarief in rekening gebracht dat niet hoger is dan het tarief dat voor de persoon die wordt vervangen in de Overeenkomst is vastgelegd.
- 5.4** Bij een vervanging van personen die belast zijn met de uitvoering van de Overeenkomst, stelt Opdrachtnemer personen beschikbaar die qua deskundigheid, opleiding en ervaring ten minste gelijkwaardig zijn aan de te vervangen personen.

6. Gebruik van zaken van Opdrachtgever en diensten van derden

- 6.1** Bij het verrichten van de Diensten kan Opdrachtnemer gebruik maken van zaken die eigendom zijn van Opdrachtgever, en die voor dat doel aan Opdrachtnemer in bruikleen worden gegeven. Aan deze bruikleen kunnen voorwaarden worden verbonden.
- 6.2** Bij het uitvoeren van de Overeenkomst maakt Opdrachtnemer slechts na toestemming van Opdrachtgever gebruik van de diensten van derden. Opdrachtgever onthoudt deze toestemming niet op onredelijke gronden. Aan de toestemming kan hij voorwaarden verbinden. De door Opdrachtgever verleende toestemming laat onverlet de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van Opdrachtnemer voor de nakoming van de krachtens de Overeenkomst op hem rustende verplichtingen en de krachtens de belasting- en socialeverzekeringswetgeving op hem als werkgever rustende verplichtingen.

III. Verhouding tussen partijen en begeleiding

7. Voortgangsrapportage

Opdrachtnemer rapporteert over de voortgang van de werkzaamheden aan Opdrachtgever zo vaak en op de wijze als in de Overeenkomst is bepaald dan wel Opdrachtgever nodig acht.

8. Contactpersonen

- 8.1** Beide partijen wijzen een contactpersoon aan, die de contacten over de uitvoering van de Overeenkomst onderhoudt. Partijen informeren elkaar schriftelijk over degene die zij als contactpersoon hebben aangewezen.
- 8.2** Contactpersonen kunnen hun partij vertegenwoordigen en binden tenzij bij de Overeenkomst anders is bepaald.

9. Begeleidingscommissie/stuurgroep

De Overeenkomst kan voorzien in de instelling van een begeleidingscommissie of stuurgroep. De taken en bevoegdheden, alsmede de samenstelling van de begeleidingscommissie of stuurgroep kunnen in de Overeenkomst nader worden bepaald.

10. Wijze van kennis geven

- 10.1** Kennisgevingen van partijen op grond van de Overeenkomst worden schriftelijk gedaan.
- 10.2** Mondelinge mededelingen, toezeggingen of afspraken hebben geen rechtskracht, tenzij deze schriftelijk zijn bevestigd.

11. Geheimhouding

- 11.1 Opdrachtnemer maakt hetgeen hem bij de uitvoering van de Overeenkomst ter kennis komt en waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs kan vermoeden op geen enkele wijze verder bekend, behalve voorzover enig wettelijk voorschrift of een uitspraak van de rechter hem tot bekendmaking daarvan verplicht.
- 11.2 Opdrachtnemer verplicht zijn Personeel deze geheimhoudingsverplichting na te leven.
- 11.3 Opdrachtnemer is er verantwoordelijk voor dat Personeel van Opdrachtnemer dat betrokken is bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van de uitvoering van de Overeenkomst, voor zover deze bij Opdrachtgever worden verricht, de door Opdrachtgever aangegeven privacyregels in acht neemt.
- 11.4 Beide partijen geven geen persberichten uit en doen geen andere openbare mededelingen met betrekking tot de onderhavige opdracht dan na voorafgaande toestemming van de andere partij. Toestemming is niet nodig, indien de verstrekking van informatie berust op een wettelijke verplichting.
- 11.5 Indien Opdrachtgever besluit over de resultaten van de geleverde Diensten en de daarmee gemoeide kosten de Tweede Kamer te informeren is de toestemming, bedoeld in het vierde lid, evenmin nodig.
- 11.6 Opdrachtnemer stelt alle gegevens (schriftelijke stukken, computerbestanden, etc.) die hij in het kader van de uitvoering van de Overeenkomst onder zich heeft, binnen 10 Werkdagen na beëindiging van de desbetreffende werkzaamheden aan Opdrachtgever ter beschikking.
- 11.7 Opdrachtgever kan bij de Overeenkomst een boete stellen op het schenden van de geheimhoudingsverplichtingen. Betaling van de boete, die onmiddellijk opeisbaar is, laat de gehoudenheid van Opdrachtnemer de schade die het gevolg is van de schending te vergoeden, onverlet.

12. Beveiliging

- 12.1 Opdrachtnemer draagt zijn Personeel dat betrokken is bij de uitvoering van de werkzaamheden voor zover die bij Opdrachtgever worden verricht, op de door Opdrachtgever aangegeven beveiligingsprocedures en huisregels in acht te nemen. Opdrachtgever informeert Opdrachtnemer tijdig over deze procedures en regels.
- 12.2 Opdrachtgever kan vorderen dat van Personeel van Opdrachtnemer minimaal drie Werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden bij Opdrachtgever verklaringen omtrent het gedrag worden overgelegd.
- 12.3 Opdrachtgever kan Personeel van Opdrachtnemer onderwerpen aan een veiligheidsonderzoek, overeenkomstig de bij Opdrachtgever gebruikelijke regels. Opdrachtnemer verleent aan dit onderzoek zijn volledige medewerking. Opdrachtgever kan op grond van de uitkomsten van een dergelijk veiligheidsonderzoek de inzet van het betrokken personeelslid bij de uitvoering van de Overeenkomst zonder opgave van redenen weigeren.

IV. Vergoeding, meerwerk en minderwerk

- 13.1 Opdrachtgever zal aan Opdrachtnemer de werkelijk door hem gemaakte kosten en uren vergoeden, tenzij in de Overeenkomst een vaste prijs is overeengekomen.
- 13.2 Indien door aanvullende wensen of gewijzigde inzichten van Opdrachtgever of door wijziging van de voor de te verrichten prestaties van belang zijnde wettelijke voorschriften, de prestaties die Opdrachtnemer op grond van de Overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar worden verzaamd dan wel uitgebreid, is sprake van meerwerk, dat voor vergoeding in aanmerking komt. Tot meerwerk worden niet gerekend aanvullende werkzaamheden of gewijzigde inzichten die Opdrachtnemer bij het sluiten van de Overeenkomst had behoren te voorzien. Indien een partij meent dat van meerwerk sprake is, zal zij daarvan zo spoedig mogelijk mededeling doen aan de andere partij.
- 13.3 Opdrachtnemer vangt niet aan met meerwerk alvorens hij daartoe schriftelijke

opdracht van Opdrachtgever heeft gekregen.

Opdrachtnemer brengt ter verkrijging van een opdracht een schriftelijke offerte uit met betrekking tot de omvang van het verwachte meerwerk en de daaraan verbonden tijdsduur en kosten. Ter zake van het door Opdrachtnemer te verrichten meerwerk gelden de bepalingen van de Overeenkomst, waaronder de tarieven en eventuele kortingen, voorzover deze door de nadere schriftelijke opdracht niet worden gewijzigd. Opdrachtnemer kan bij het uitbrengen van een offerte geen nadere dan wel zwaardere voorwaarden stellen, dan die waarmee Opdrachtgever instemt.

- 13.4 Opdrachtnemer zal een opdracht tot meerwerk tot een maximum van 15% van de oorspronkelijke opdracht aanvaarden en uitvoeren. Een dergelijke opdracht tot meerwerk wordt uitgevoerd onder de bepalingen van de Overeenkomst.

- 13.5 Indien door gewijzigde inzichten van Opdrachtgever of door wijziging van de voor de te verrichten prestaties van belang zijnde wettelijke voorschriften de prestaties die Opdrachtnemer op grond van de Overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar worden verlicht dan wel verminderd, is sprake van minderwerk, dat voor verrekening in aanmerking komt. Indien een partij meent dat van minderwerk sprake is, doet zij daarvan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling aan de andere partij. Indien een vaste prijs is overeengekomen, bepalen partijen in onderling overleg het bedrag van het minderwerk, dat met de te betalen prijs zal worden verrekend.

V. Financiële bepalingen

14. Facturering

- 14.1 Het recht op betaling ontstaat na acceptatie door Opdrachtgever van de resultaten van de verrichte Diensten. Indien geen acceptatie is verzonden binnen 30 dagen na de uitvoering van de Diensten, worden deze geacht geaccepteerd te zijn. Opdrachtnemer factureert binnen 30 dagen na acceptatie.
- 14.2 Opdrachtnemer zendt de factuur toe aan Opdrachtgever onder vermelding van datum en nummer van de Overeenkomst, van het B1W-bedrag en, indien van toepassing op gerond van artikel 14.1, onder overlegging van een afschrift van de kennisgeving van acceptatie, alsmede andere door Opdrachtgever verlangde gegevens.
- 14.3 Indien is overeengekomen dat betaling volgens nacalculatie plaatsvindt, zal Opdrachtnemer de factuur specificeren en in door Opdrachtgever eventueel nader aangegeven vorm factureren. In de factuur doet Opdrachtnemer opgave van het aantal en de data van de werkelijk en noodzakelijk bestede dagen of uren, waarbij Opdrachtnemer een korte omschrijving van de verrichte werkzaamheden geeft, alsmede een omschrijving van de eventuele reis- en verblijfkosten, indien deze niet zijn inbegrepen in de dag- of uurtarieven.
- 14.4 Meerwerk wordt door Opdrachtnemer na voltooiing van de werkzaamheden, en acceptatie daarvan door Opdrachtgever, apart gefactureerd. De aard en de omvang van de verrichte meerwerkzaamheden worden in de facturen uitdrukkelijk vermeld en, aan de hand van authentieke documenten, gespecificeerd.

15. Betaling en controle

- 15.1 Opdrachtgever betaalt het door hem op basis van de Overeenkomst verschuldigde bedrag uiterlijk binnen 30 dagen na ontvangst en goedkeuring van de desbetreffende factuur aan Opdrachtnemer.
- 15.2 Indien Opdrachtgever een factuur zonder geldige reden niet binnen het verstrijken van de in het vorige lid genoemde termijn heeft voldaan, is hij van rechtswege de wettelijke rente over het openstaande bedrag verschuldigd. Op de rentevergoeding kan Opdrachtnemer geen aanspraak maken, indien de desbetreffende factuur niet aan het gestelde in artikel 14, tweede tot en met vierde lid, voldoet.
- 15.3 Opdrachtgever kan de door Opdrachtnemer verzonden factuur door een door Opdrachtgever aan te wijzen accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek op inhoudelijke juistheid laten controleren. Opdrachtnemer verleent de betrokken accountant inzage in boeken en bescheiden en verstrekt hem alle gegevens en informatie die deze verlangt. De controle is vertrouwelijk en strekt zich niet verder uit dan voor het verifiëren van de facturen is vereist. De accountant brengt zijn

rapportage zo spoedig mogelijk aan partijen uit. De kosten van het accountantsonderzoek komen voor rekening van Opdrachtgever, tenzij uit het onderzoek van de accountant blijkt dat de factuur niet juist dan wel onvolledig is, in welk geval bedoelde kosten voor rekening van Opdrachtnemer komen.

- 15.4 Opdrachtgever kan de betaling van een factuur of een deel daarvan, waarover tussen partijen geen overeenstemming bestaat, opschorten gedurende de periode van het accountantsonderzoek. Van deze bevoegdheid maakt Opdrachtgever uitsluitend gebruik, indien bij hem redelijke twijfel bestaat omtrent de juistheid van de desbetreffende factuur.
- 15.5 Overschrijding van een betalingstermijn door Opdrachtgever of niet-betaling van een factuur op grond van vermoedelijke inhoudelijke onjuistheid daarvan of ingeval van ondeugdelijkheid van de gefactureerde Diensten geeft Opdrachtnemer niet het recht zijn werkzaamheden op te schorten dan wel te beëindigen.

16. Voorschot

- 16.1 Indien Opdrachtgever ter uitvoering van de Overeenkomst (een) betaling(en) verricht voor Diensten die nog niet zijn geleverd, kan hij verlangen dat door Opdrachtnemer voorafgaande aan die betaling(en) een kredietinstellingsgarantie "œop afroep" aan Opdrachtgever wordt afgegeven ter waarde van het (de) betaalde bedrag(en). Aan de garantie zijn voor Opdrachtgever geen kosten verbonden. Worden vanwege enige tekortkoming aan de zijde van Opdrachtnemer Diensten niet binnen de overeengekomen termijn geaccepteerd, dan is Opdrachtnemer de wettelijke rente over het voorschot verschuldigd voor de tijd dat de tekortkoming voortduurt.
- 16.2 De kredietinstellingsgarantie "œop afroep" wordt afgegeven door een door Opdrachtgever aanvaarde kredietinstelling, overeenkomstig het bij deze Voorwaarden gevoegde model (bijlage 1).

VI. Tekortschieten in de nakoming, ontbinding en opzegging

17. Dreigende vertraging

- 17.1 Indien de voortgang van de werkzaamheden vertraging dreigt te ondervinden, bericht Opdrachtnemer dat onmiddellijk aan Opdrachtgever met vermelding van oorzaak en consequenties daarvan. Tevens stelt Opdrachtnemer maatregelen voor om verdere vertraging te voorkomen.
- 17.2 Binnen 14 dagen na ontvangst van de in het vorige lid bedoelde melding, bericht Opdrachtgever of hij al dan niet instemt met de voorgestelde maatregelen en de genoemde consequenties. Instemming houdt niet in dat Opdrachtgever de oorzaak van de dreigende vertraging erkent en laat alle andere rechten of vorderingen die Opdrachtgever op grond van de Overeenkomst toekomen, onverlet.

18. Boete

- 18.1 Indien de volledige Diensten niet binnen de overeengekomen dan wel verlengde termijn zijn verricht op een wijze die aan de Overeenkomst beantwoordt, is Opdrachtnemer aan Opdrachtgever een onmiddellijk opeisbare boete verschuldigd van 0,1 % van de totale dan wel maximale prijs die met de Overeenkomst is gemoeid voor elke dag dat de tekortkoming voortduurt tot een maximum van 10 % daarvan. Indien nakoming anders dan door overmacht blijvend onmogelijk is geworden, is de boete onmiddellijk in haar geheel verschuldigd.
- 18.2 De boete komt Opdrachtgever toe, onverminderd alle andere rechten of vorderingen, daaronder mede begrepen:
- a. zijn vordering tot nakoming van de overeengekomen verplichting tot het verrichten van de Diensten;
 - b. zijn recht op schadevergoeding.
- 18.3 De boete wordt verrekend met de door Opdrachtgever verschuldigde betalingen, ongeacht of de vordering tot betaling daarvan op een derde is overgegaan.

19. Aansprakelijkheid

- 19.1 Indien één der partijen tekortschiet in de nakoming van haar verplichtingen uit de Overeenkomst, kan de andere partij haar in gebreke stellen. De nalatige partij is echter onmiddellijk in verzuim als nakoming van de desbetreffende verplichtingen anders dan door overmacht binnen de overeengekomen termijn reeds blijvend onmogelijk is. De ingebrekestelling geschiedt schriftelijk, waarbij aan de nalatige partij een redelijke termijn wordt gegund om alsnog haar verplichtingen na te komen. Deze termijn is een fatale termijn. Indien nakoming binnen deze termijn uitblijft, is de nalatige partij in verzuim.
- 19.2 De in het vorige lid genoemde ingebrekestelling is niet vereist indien de termijn waarbinnen de overeengekomen Diensten verricht hadden moeten zijn, voor de afloop daarvan is verlengd. Indien de in het vorige lid bedoelde nakoming ook niet heeft plaatsgevonden voor het eind van de verlengde termijn, is de nalatige partij vanaf dat moment direct in verzuim.
- 19.3 De partij die toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van haar verplichtingen, is tegenover de andere partij aansprakelijk voor de door de andere partij geleden dan wel te lijden schade.
- 19.4 Opdrachtnemer vrijwaart Opdrachtgever tegen eventuele aanspraken van derden op vergoeding van schade als gevolg van het tekortschieten als bedoeld in het derde lid.
- 19.5 Indien Opdrachtnemer voor het verrichten van de Diensten gebruik maakt van zaken als bedoeld in artikel 6, eerste lid, die eigendom zijn van Opdrachtgever, is Opdrachtnemer aansprakelijk voor de schade die aan deze zaken wordt toegebracht indien als gevolg van de aanwezigheid van zaken van Opdrachtgever bij Opdrachtnemer ter uitvoering van de Overeenkomst schade aan Opdrachtnemer of aan derden wordt toegebracht, op welke wijze dan ook, is deze schade geheel voor rekening en risico van Opdrachtnemer. In voorkomende gevallen zal Opdrachtnemer Opdrachtgever vrijwaren tegen aanspraken van derden.
- 19.6 Alle verplichtingen met betrekking tot het Personeel van Opdrachtnemer, ook die krachtens de belasting- en socialeverzekeringswetgeving, komen ten laste van Opdrachtnemer. Opdrachtnemer vrijwaart Opdrachtgever tegen elke aansprakelijkheid in dit verband.

20. Overmacht

Onder overmacht wordt in ieder geval niet verstaan: gebrek aan personeel, stakingen, ziekte van personeel, verlate aanlevering of ongeschiktheid van voor de uitvoering van de werkzaamheden benodigde goederen, liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen aan de zijde van Opdrachtnemer of tekortschieten van door hem ingeschakelde derden.

21. Ontbinding en opzegging

- 21.1 Onverminderd hetgeen overigens in de Overeenkomst is vastgelegd, kan elk van de partijen de Overeenkomst door middel van een aangetekend schrijven buiten rechte geheel of gedeeltelijk ontbinden, indien de andere partij in verzuim is dan wel nakoming blijvend of tijdelijk onmogelijk is.
- 21.2 Indien één der partijen gedurende een bij de Overeenkomst te bepalen periode ten gevolge van overmacht haar verplichtingen op grond van de Overeenkomst niet kan nakomen, heeft de andere partij het recht de Overeenkomst door middel van een aangetekend schrijven met onmiddellijke ingang buiten rechte geheel of gedeeltelijk te ontbinden, zonder dat daardoor enig recht op schadevergoeding zal ontstaan.
- 21.3 In geval van overmacht gaan partijen niet eerder tot ontbinding over dan na het verstrijken van een termijn van 15 Werkdagen, tenzij partijen een andere termijn overeenkomen.
- 21.4 Opdrachtgever kan, zonder enige aanmaning of ingebrekestelling, met onmiddellijke ingang buiten rechte de Overeenkomst door middel van een aangetekend schrijven ontbinden, indien Opdrachtnemer (voorlopige) surseance van betaling aanvraagt of hem (voorlopige) surseance van betaling wordt verleend, Opdrachtnemer zijn faillissement aanvraagt of in staat van faillissement wordt verklaard, de

onderneming van Opdrachtnemer wordt geliquideerd, Opdrachtnemer zijn onderneming staakt, op een aanmerkelijk deel van het vermogen van Opdrachtnemer beslag wordt gelegd, Opdrachtnemer een fusie of splitsing aangaat of wordt ontbonden, dan wel Opdrachtnemer anderszins niet langer in staat moet worden geacht de verplichtingen uit de Overeenkomst na te kunnen komen.

- 21.5 Opdrachtgever kan voorts de Overeenkomst door middel van een aangetekend schrijven te allen tijde opzeggen. Tussen Opdrachtgever en Opdrachtnemer zal alsdan afrekening plaatsvinden op basis van de door de Opdrachtnemer ter zake van de uitvoering van de onderhavige opdracht verrichte Diensten en in redelijkheid gemaakte kosten en van de voor de uitvoering van de opdracht in redelijkheid voor de toekomst reeds aangegane verplichtingen. Opdrachtgever hoeft Opdrachtnemer op generlei wijze anderszins schadeloos te stellen voor de gevolgen van de opzegging van de Overeenkomst.

22. Behoud recht nakoming te vorderen

Het nalaten door één van de partijen om binnen een in de Overeenkomst genoemde termijn nakoming van enige bepaling te verlangen, tast het recht om alsnog nakoming te verlangen niet aan tenzij de desbetreffende partij uitdrukkelijk en schriftelijk met de niet-nakoming heeft ingestemd.

VII. Diversen

23. Intellectuele eigendomsrechten

- 23.1 Alle intellectuele eigendomsrechten die kunnen of zullen kunnen worden uitgeoefend – waar en wanneer dan ook – ten aanzien van de resultaten van de verrichte Diensten die Opdrachtnemer voor Opdrachtgever verricht, berusten bij Opdrachtgever. Deze rechten worden op grond van de Overeenkomst door Opdrachtnemer op het moment van het ontstaan daarvan aan Opdrachtgever overgedragen, welke overdracht door Opdrachtgever reeds nu voor alsdan wordt aanvaard.
- 23.2 Voor zover de resultaten, bedoeld in het eerste lid, tot stand komen met gebruikmaking van reeds bestaande, niet aan Opdrachtgever toekomende intellectuele eigendomsrechten, verleent Opdrachtnemer aan Opdrachtgever een niet-exclusief gebruiksrecht van onbepaalde duur. Opdrachtnemer garandeert in dat geval gerechtigd te zijn tot het verlenen van vorenbedoeld gebruiksrecht.
- 23.3 Voor zover voor de overdracht van de rechten, bedoeld in het eerste lid, een nadere akte zou zijn vereist, machtigt Opdrachtnemer Opdrachtgever reeds nu voor alsdan onherroepelijk om zodanige akte op te maken en namens Opdrachtnemer te ondertekenen, onverminderd de verplichting van Opdrachtnemer om op eerste verzoek van Opdrachtgever aan de overdracht van deze rechten medewerking te verlenen, zonder daarbij voorwaarden te kunnen stellen. Opdrachtnemer machtigt voor zover nodig Opdrachtgever hierdoor onherroepelijk om de overdracht van deze intellectuele eigendomsrechten in de desbetreffende registers te doen in- of overschrijven.
- 23.4 Indien tussen partijen verschil van mening bestaat over intellectuele eigendomsrechten ten aanzien van de resultaten van de verrichte Diensten wordt er, behoudens tegenbewijs, van uitgegaan dat die rechten bij Opdrachtgever berusten. In alle gevallen mag Opdrachtgever het bij de Overeenkomst beoogde gebruik van de uitkomst van de resultaten maken.
- 23.5 Opdrachtnemer doet hierbij afstand jegens Opdrachtgever van alle eventueel aan hem, Opdrachtnemer, toekomende zogenaamde persoonlijkheidsrechten als bedoeld in de Auteurswet 1912, in de mate als de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat. Opdrachtnemer doet, hiertoe gevolmachtigd, ook namens het aan zijn zijde betrokken Personeel, afstand jegens Opdrachtgever van alle eventueel aan deze personeelsleden toekomende persoonlijkheidsrechten, in de mate als de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat.
- 23.6 Opdrachtnemer mag de resultaten van de verrichte Diensten in generlei vorm aan derden beschikbaar stellen, noch hierover aan derden enige inlichting te verschaffen, tenzij Opdrachtgever uitdrukkelijk toestemming hiervoor heeft verleend.

Opdrachtgever kan aan deze toestemming voorwaarden verbinden.

- 23.7 Opdrachtnemer vrijwaart Opdrachtgever tegen aanspraken van derden ter zake van (eventuele) inbreuk op intellectuele eigendomsrechten van die derden, vergelijkbare aanspraken met betrekking tot kennis, ongeoorloofde mededinging en dergelijke daaronder begrepen. Opdrachtnemer verplicht zich tot het op zijn kosten treffen van alle maatregelen die kunnen bijdragen tot voorkoming van stagnatie en tot beperking van de te maken extra kosten en/of te lijden schade als gevolg van bedoelde inbreuken.
- 23.8 Onverminderd het hiervoor bepaalde kan Opdrachtgever, indien derden Opdrachtgever ter zake van schending van intellectuele eigendomsrechten aansprakelijk stellen, de Overeenkomst Schriftelijk, buiten rechte, geheel of gedeeltelijk ontbinden. Van zijn recht tot ontbinding van de Overeenkomst zal Opdrachtgever geen gebruik maken dan na voorafgaand overleg met Opdrachtnemer.

24. Overdracht rechten en verplichtingen uit de Overeenkomst

Partijen mogen de uit de Overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen niet zonder toestemming van de andere partij aan een derde overdragen. Toestemming wordt niet zonder redelijke grond geweigerd. Partijen kunnen daaraan voorwaarden verbinden.

25. Verzekering

- 25.1 Opdrachtnemer heeft zich adequaat verzekerd en zal zich adequaat verzekerd houden voor de navolgende risico's:
- a. beroepsaansprakelijkheid (risico's die voortvloeien uit Beroepsfouten);
 - b. bedrijfsaansprakelijkheid (waaronder aansprakelijkheid voor schade toegebracht aan personen of zaken die eigendom zijn van Opdrachtgever);
 - c. verlies van en schade aan bedrijfsinventaris (waaronder door brand en diefstal), inclusief de zaken die eigendom zijn van Opdrachtgever.
- 25.2 Opdrachtnemer legt op verzoek van Opdrachtgever onverwijld (een gewaarmerkt afschrift van) de polissen en de bewijzen van premiebetaling ter zake van de in het eerste lid bedoelde verzekeringen dan wel een verklaring van de verzekeraar betreffende het beslaan van deze verzekeringen en het betaald zijn van de premie over. Opdrachtnemer beëindigt niet zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Opdrachtgever de verzekeringsovereenkomsten dan wel de condities waaronder deze zijn aangegaan. Evenmin wijzigt Opdrachtnemer het verzekerde bedrag ten nadele van Opdrachtgever zonder bedoelde toestemming. De door Opdrachtnemer verschuldigde verzekeringspremies worden geacht in de overeengekomen prijzen en tarieven te zijn begrepen.
- 25.3 Opdrachtnemer cedeert bij voorbaat aan Opdrachtgever alle aanspraken op uitkeringen van verzekeringspenningen, als bedoeld in het eerste lid en voor zover betrekking hebbende op schade, waarvoor Opdrachtnemer op grond van de Overeenkomst jegens Opdrachtgever aansprakelijk is. Opdrachtnemer verplicht zich om deze cessie schriftelijk ter kennis van zijn verzekeraar te brengen en hiervan een afschrift aan Opdrachtgever te zenden, onverminderd de bevoegdheid van Opdrachtgever om hiervan aan deze verzekeraar melding te doen.
- 25.4 Verzekeringspenningen die door verzekeringsmaatschappijen rechtstreeks aan Opdrachtgever worden uitbetaald, worden in mindering gebracht op de door Opdrachtnemer voor het verzekerde voorval aan Opdrachtgever te betalen schadevergoeding.

26. Overname van Personeel, omkoping, belangenverstrengeling

- 26.1 Partijen zullen zonder toestemming van de wederpartij, tijdens de uitvoering van de Overeenkomst en binnen één jaar na beëindiging daarvan, geen personeel van de wederpartij in dienst nemen of met dat personeel over indiensttreding onderhandelen. Deze toestemming wordt niet zonder redelijke grond onthouden.
- 26.2 Partijen zullen aan elkaar noch aan derden aanbieden, noch van elkaar of derden vragen, accepteren of toegezegd krijgen, voor henzelf of enige andere partij, enige schenking, beloning, compensatie of profijt van welke aard dan ook die uitgelegd

kan worden als een onwettige praktijk. Een dergelijke praktijk kan reden zijn voor gehele of gedeeltelijke ontbinding van de Overeenkomst.

26.3 Indien blijkt dat een lid van het Personeel van Opdrachtgever een al dan niet betaalde nevenfunctie vervult bij Opdrachtnemer of ten tijde van de onderhandelingen over de totstandkoming van de Overeenkomst heeft vervuld, zonder dat Opdrachtgever daarover vóór het sluiten van de Overeenkomst is ingelicht, kan Opdrachtgever de Overeenkomst zonder ingebrekestelling met onmiddellijke ingang ontbinden zonder tot enige schadevergoeding te zijn gehouden.

26.4 Opdrachtnemer betreft geen personen, anders dan met toestemming van Opdrachtgever, bij de uitvoering van de Overeenkomst die in een periode van twee jaar voorafgaand aan de werkzaamheden bij Opdrachtgever in dienst zijn geweest.

27. Nietige en vernietigde bepalingen

Indien één of meer bepalingen van de Voorwaarden of de Overeenkomst nietig blijken te zijn of door de rechter vernietigd worden, behouden de overige bepalingen van de Voorwaarden of de Overeenkomst hun rechtskracht. Partijen zullen over de nietige of vernietigde bepalingen overleg voeren teneinde een vervangende regeling te treffen. De vervangende regeling zal de strekking van de Voorwaarden of de Overeenkomst niet aantasten.

28. Vervolgopdracht

Opdrachtnemer kan aan de Overeenkomst geen enkel recht ontleen voor de verkrijging van een vervolgopdracht.

29. Melding in publicaties of reclame-uitingen

Opdrachtnemer maakt in publicaties of reclame-uitingen geen melding van de opdrachtverlening en gebruikt de naam van Opdrachtgever niet als referentie dan na toestemming van Opdrachtgever.

30. Voortdurende verplichtingen

Verplichtingen die naar hun aard bestemd zijn om ook na afloop van de Overeenkomst voort te duren, behouden nadien hun werking. Tot deze verplichtingen behoren onder meer: vrijwaring voor schending van intellectuele eigendomsrechten, geheimhouding, cessie van verzekeringspenningen, geschillenbeslechting, domiciliekeuze en toepasselijk recht.

31. Geschillen en toepasselijk recht

31.1 Ieder geschil tussen partijen ter zake van de Overeenkomst zal bij uitsluiting worden voorgelegd aan de daartoe bevoegde rechter in het arrondissement Den Haag, tenzij partijen alsnog een andere vorm van geschillenbeslechting zullen overeenkomen.

31.2 Op de Overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.

College van Burgemeester en Wethouders

Onderwerp
restant boekwaarde stemmachines

Geacht College,

Het kabinet heeft naar aanleiding van het rapport van de Adviescommissie Inrichting verkiezingsproces besloten dat er niet meer elektronisch gestemd zal worden bij de verkiezingen die onder de werking van de Kieswet vallen. Over de eventuele financiële consequenties van deze beslissing is in het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) van 9 april 2008 gesproken. Dit mede naar aanleiding van een inventarisatie van de VNG over de omvang van het restant aan boekwaarde van de stemmachines die het eigendom zijn van de gemeenten. Van de zijde van de VNG is in het bestuurlijk overleg een indicatieve berekening betreffende het restant aan boekwaarde ingebracht die uitkomt op een bedrag van € 5,7 miljoen.

Gelet op deze conclusies wil het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de inventarisatie van de VNG verder afmaken. Heeft uw gemeente nog een restant boekwaarde voor de stemmachines in de boeken staan dan verzoek ik u dit uiterlijk 1 oktober 2008 het ministerie van BZK te berichten. Aanmelding van de restant boekwaarde dient te geschieden aan de hand van een afschrift van een financieel document waaruit de boekwaarde blijkt. Het afschrift van dit document dient ondertekend te zijn door een lid van het college van Burgemeester en Wethouder.

U kunt dit afschrift zenden aan:

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Agentschap Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten

Postbus 10451

2501 HL Den Haag

Per email is het adres:

Datum
16 juli 2008

Ons kenmerk
[redacted]

Onderdeel
[redacted]

Inlichtingen
[redacted]

Uw kenmerk

Blad
1 van 2

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag

Postadres
Postbus 10451
2501 HL Den Haag

Datum
16 juli 2008

Ons kenmerk
[Redacted]

Onderdeel
[Redacted]

Blad
2 van 2

Het ministerie van BZK zal aan de hand van de ontvangen aanmeldingen bezien of het totaal aan restwaarde onder de € 5,7 mln blijft. Dat is, gelet op de conclusies van het Bofv van 9 april 2008, het maximale bedrag dat het ministerie van BZK zal vergoeden aan restwaarde. Mocht het totaal aan restwaarde hoger zijn dan € 5,7 mln dan zal een verdeling van de € 5.7 mln naar rato van de opgave van de gemeenten zijn. De vergoeding voor de restwaarde zal plaatsvinden via het Gemeentefonds

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES,

Voor deze

De Directeur-Generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Mevrouw A.C. van Es

Onderwerp: debuut Plasterk op gebied van verkiezingen
Datum: woensdag 14 november 2012 11:58:30

BZK-luistertip: Plasterk over nieuwe stembiljetten

Nieuwsbericht | 14 november 2012

Op TV en Radio Rijnmond komt vanmiddag vanaf 17.00 uur minister Plasterk aan het woord over de test met de nieuwe stembiljetten.

De test is op woensdag 21 november in de fusiegemeenten Molenwaard (ZH), Goeree en Schagen.

Kijk en luister

Hoe kun je de uitzending op woensdag 14 november volgen?

- Schakel je tv in op TV Rijnmond Nieuws om 17:00 uur. Die uitzending wordt ieder uur herhaald.
- Zet je radio aan tussen 17:00 uur in 18:00 uur op Radio Rijnmond in het programma Rijnmond NU.

Zowel de tv- als de radioreportage komen ook op de website www.rijnmond.nl.

Eigenschappen stembiljet

Met het nieuwe stembiljet kunnen kiezers die blind of slechtziend zijn zelfstandig met het stembiljet stemmen. Ook kunnen kiezers die laaggeletterd en/of de Nederlandse taal niet machtig zijn, zelfstandig met het stembiljet stemmen.

Het nieuwe stembiljet is bovendien geschikt om elektronisch te kunnen verzenden aan kiezers in het buitenland. Tot slot is het stembiljet gemakkelijker te tellen, al dan niet met elektronische hulpmiddelen.

Voorbeelden

[Bekijk de voorbeeldontwerpen van de nieuwe stembiljetten](#) bij de kamerstukken op www.rijksoverheid.nl

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De CDA-bestuurdersvereniging

Postbus 30453
2500 GL Den Haag

Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.minbzk.nl

Datum 11 november 2009
Betreft elektronisch stemmen

Kenmerk

Uw Kenmerk

Bijlagen

4

Geachte heer

In uw brief van 15 oktober 2009 roept u mij op om toestemming te geven voor een experiment waarbij stemmachines worden gebruikt tijdens de komende gemeenteraadsverkiezingen.

Ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft mij na de verkiezing van de leden van het Europees Parlement geschreven en onder meer gevraagd om na te denken over de invoering van elektronisch stemmen. In mijn antwoord aan de VNG heb ik nog eens de argumenten uiteengezet die het kabinet er toe hebben gebracht om te besluiten dat het stemmen voortaan moet plaatsvinden met papieren stembiljetten die handmatig moeten worden geteld. Na dit besluit is de wet- en regelgeving ook in die zin aangepast. Een experiment zoals door u gevraagd is daarom ook niet mogelijk. Mijn antwoord aan de VNG voeg ik voor uw informatie bij deze brief.

DE STAATSSCRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Postbus 30435
2500 GK Den Haag

Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.minbzk.nl

Datum 11 november 2009
Betreft verkiezingsproces

Kenmerk

Uw Kenmerk

Bijlagen
2

Geachte

In uw brief van 23 september 2009 brengt u een aantal aspecten onder mijn aandacht die betrekking hebben op het verkiezingsproces. Daarbij refereert u naar de ervaringen van gemeenten bij de verkiezing van de leden van het Europees Parlement van juni 2009.

Veel gemeenten en leden van de stembureaus hebben aangegeven bij de verkiezing van de leden van het Europees Parlement moeite te hebben gehad met het feit dat de stembureaus niet meer gebruikt mochten worden. Dat is niet onbegrijpelijk aangezien er al zo lang van die machines gebruik is gemaakt en die machines met name het tellen van de stemmen ogenschijnlijk zo makkelijk maakten.

Voor het feit dat dit gemak ten koste ging van de transparantie en de controleerbaarheid van zowel het stem- als het telproces is daarbij naar mijn mening te weinig aandacht. Het gebrek aan aandacht hiervoor is niet nieuw. De twee externe commissies die zijn ingesteld toen in 2006 de discussies over de betrouwbaarheid van de stembureaus uitbraken hebben dit ook geconstateerd. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de gemeenten bleken zich in de loop de jaren vooral gericht te hebben op de voordelen die de stembureaus met zich meebrachten. Dit ten koste van de zorg voor de controleerbaarheid en de integriteit van de machines. Dit laatste werd feitelijk door de leveranciers bepaald. De Adviescommissie inrichting verkiezingsproces heeft daarover de volgende uitspraak gedaan: "Het bepalen aan welke waarborgen het verkiezingsproces moet voldoen, het organiseren van de verkiezingen en het uitvoeren daarvan is een overheidstaak. Voor de markt is daarin alleen een ondergeschikte plaats, namelijk als leverancier van de middelen die de overheid wil gebruiken bij verkiezingen".

Datum
11 november 2009
Kenmerk

Zowel de Tweede Kamer als het kabinet hebben zoals u weet deze uitspraak van de Adviescommissie volledig omarmd. Voor de volledigheid is bij deze brief gevoegd de samenvatting van het rapport van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces en het kabinetsstandpunt over dit rapport.

Het kabinet heeft, gelet op de uitgebrachte adviezen, besloten af te zien van het gebruik van de stemmachines. Ik hecht eraan om dat nog eens te onderstrepen. De wet- en regelgeving is zo aangepast dat nu uitsluitend het stemmen met papieren stembiljetten en het tellen met de hand mogelijk is. Nederland wijkt daarin niet af van het overgrote deel van de landen in de wereld waar verkiezingen worden georganiseerd. Voor uw informatie treft u bij deze brief een overzicht aan waarin is aangegeven hoe bijvoorbeeld de landen in de Europese Unie stemmen. Zoals u kunt zien stemt het overgrote deel van deze landen dus net als Nederland met papieren stembiljetten en wordt er met de hand geteld. U kunt in het overzicht ook zien dat in een aantal landen het gebruik van stemmachines ook onderwerp van discussie is (geweest). Als gevolg daarvan zijn landen, net als Nederland, daarmee gestopt of wordt dat overwogen.

Het kabinet heeft niet volledig uitgesloten dat in de toekomst het elektronisch stemmen cq het elektronisch tellen opnieuw zou kunnen worden overwogen. Echter dat zal niet kunnen gebeuren voordat daarvoor door het kabinet is bepaald aan welke eisen de betreffende apparatuur en programmatuur dient te voldoen en die eisen in de wet- en regelgeving zijn verankerd. Daarvoor worden door het ministerie van BZK de ontwikkelingen in internationaal verband gevolgd. Ontwikkelingen die zoals uit het bijgevoegde overzicht blijkt niet op een tendens wijzen die richting elektronisch stemmen gaat.

Bij deze brief voeg ik de uitkomsten van de evaluatie van de verkiezing van de leden van het Europees Parlement. Ik heb de uitkomsten recent aan de Tweede Kamer aangeboden. De evaluatie leidt tot een aantal acties mijnerzijds, zoals het vereenvoudigen van het proces-verbaal van het stembureau, waar ik graag in overleg met de gemeenten uitvoering aan geef. Ik reken daarbij op uw medewerking.

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten

24

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Burgemeester van Doetinchem
Postbus 9020
7000 HA Doetinchem

Contactpersoon

Kenmerk

Uw Kenmerk

Datum 8 oktober 2009
Betreft aanvraag Pilot verkiezingen

In uw brief van 30 september 2009 spreekt u uw teleurstelling uit over de afwijzing van uw verzoek om bij de komende gemeenteraadsverkiezingen een experiment "verbeterd papier stemmen" te houden. U geeft aan dat u mijn mening dat hiervoor het Kiesbesluit moet worden gewijzigd, niet deelt en verzoekt mij alsnog mijn besluit te herzien.

Er zijn geen mogelijkheden om een experiment, zoals voorgesteld door u, toe te laten bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2010. De Kieswet biedt geen juridische grondslag voor experimenten. De grondslag voor het stemmen anders dan door middel van stembiljetten wordt met het wetsvoorstel over het stemmen in een willekeurig stemlokaal (Kamerstukken 2008-2009, 30569, nr 8) uit de Kieswet verwijderd. De Tweede Kamer heeft in juni 2009 met dit wetsvoorstel ingestemd. Al eerder was het Kiesbesluit op dit punt aangepast (Kamerstukken 2007-2008, 31200 VII, nr 43).

Een experiment zonder het Kiesbesluit of de Kieswet aan te passen zou alleen mogelijk zijn als daarvoor een nieuwe experimentenwet wordt gemaakt en door het parlement wordt aanvaard. Zo is voor het experimenteren met het stemmen in een willekeurig stemlokaal een aparte wet gemaakt, te weten de Experimentenwet Kiezen op Afstand. Deze wet kan echter nooit een grondslag bieden voor een experiment bij de gemeenteraadsverkiezingen met stembiljetten. De Experimentenwet Kiezen op Afstand biedt alleen een juridische grondslag voor experimenten met het stemmen in een willekeurig stemlokaal en voor experimenten met stemmen buiten het stemlokaal voor kiezers buiten Nederland. Overigens vervalt de Experimentenwet Kiezen op Afstand per 1 januari 2010.

Ik heb recentelijk geantwoord op vragen van de kamer over ditzelfde onderwerp.
Voor uw informatie voeg ik de door mij gegeven antwoorden als bijlage bij.

Datum
8 oktober 2009

Kenmerk
[REDACTED]

DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten

25

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van de gemeente Doetinchem

Postbus 9020
7000 HA Doetinchem

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Datum 24 september 2009
Betreft aanvraag Pilot Verkiezingen

Kenmerk

Geachte heer

In uw brief van 9 september 2009 verzoekt u mij in de gemeenten Doesburg, Oost Gelre, Berkelland, Oude IJsselstreek, Zutphen en Doetinchem een pilot toe te staan bij de aankomende gemeenteraadsverkiezingen met het concept 'verbeterd papier stemmen' van de firma Nedap.

Ik kan geen gevolg geven aan uw verzoek. Zoals u weet heeft het kabinet naar aanleiding van het rapport van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces, besloten om af te zien van het elektronisch stemmen en het elektronisch tellen. Het Kiesbesluit is daarop aangepast waardoor het ook op basis van de regelgeving niet meer mogelijk is. Daarbij moet worden bedacht dat als het kabinet de introductie van elektronisch stemmen en/of elektronisch tellen op termijn zou overwegen daarvoor eerst eisen zouden moeten worden geformuleerd om te verzekeren dat met dergelijke apparatuur en programmatuur voldaan wordt aan de waarborgen die voor het verkiezingsproces moeten gelden.

Ik verwijs hierbij ook naar mijn antwoord op een brief van het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken, die ik in afschrift hierbij voeg. Zoals in deze brief aangegeven hoop ik de evaluatie van de verkiezing van het Europees Parlement in oktober 2009 aan de Tweede Kamer te zullen zenden. Aan de hand van de uitkomst van de evaluatie zal worden gezien of de openingstijden van de stembureaus heroverwogen moeten worden.

DE STAATSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: tellen van de stemmen
Datum: woensdag 7 juli 2010 15:25:38
Bijlagen: [Wijze van stemmen in EU-lidstaten.xls](#)

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 28 juni 2010 16:57
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: tellen van de stemmen

Geachte heer [REDACTED]

U heeft als lid van een stembureau een e-mail gestuurd naar de gemeente Tynaarlo over het tellen van de stemmen. De gemeente heeft deze e-mail aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) ter beantwoording doorgestuurd. U vraagt om drie dingen: herziening van de procedure voor het tellen van de stemmen, het afschaffen van turflijsten en de herinvoering van stembureaus.

Het ministerie van BZK heeft aan alle gemeenten een instructie cd-rom voor stembureaus gestuurd, waarin onder andere de telprocedure aan de orde komt. Uit uw e-mail blijkt niet dat u deze cd-rom instructie voorafgaand aan de dag van de stemming heeft gezien of gebruikt. In de instructie wordt onder meer uitgelegd dat de turflijsten zijn bedoeld als hulpmiddel bij het tellen van de stemmen. Het advies van het ministerie is om de turflijsten alleen te gebruiken voor het tellen van de voorkeursstemmen. De totalen op de lijsten en de stemmen op de lijsttrekker worden dus niet met behulp van de turflijsten geteld.

Het ministerie van BZK evalueert de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer. Hierbij wordt ook het proces-verbaal onder de loep genomen en mogelijk herzien. Tevens onderzoekt het ministerie mogelijkheden om het stembiljet aan te passen en het telproces efficiënter te laten verlopen (inclusief de mogelijkheid om elektronische hulpmiddelen te gebruiken bij het tellen van de stemmen). Het ministerie wijst u erop dat het gebruik van stembureaus in 2007 is verboden, omdat bleek dat het stemgeheim onvoldoende kon worden gewaarborgd. Ook was de betrouwbaarheid en transparantie van de telling van stemmen in het geding. Sinds de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2009 stemt Nederland daarom weer met rood schrijfmateriaal en papier.

Bijgevoegd is een overzicht waaruit blijkt dat de lidstaten van de Europese Unie in zeer grote meerderheid ook met papieren stembiljetten stemmen. Dat is in de rest van de wereld niet anders.

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Programma Inrichting Verkiezingsproces

Wijze van stemmen in EU-lidstaten

Lidstaat	Wijze van stemmen	Wijze van tellen	Bijzonderheden
Duitsland	Papieren stembiljet	Met de hand	Gebruik stemmachines in maart 2009 door Grondwettelijk Gerechtshof onwettelijk verklaard wegens gebrekkige controlemogelijkheden voor de kiezers.
Frankrijk	Papieren stembiljet en stemmachine	Met de hand en geautomatiseerd	Slechts enkele steden maken gebruik van stemmachines. Na problemen met stemmachines bij presidentsverkiezingen van 2007 investeert het Franse ministerie van Binnenlandse Zaken niet meer in stemmachines.
Verenigd Koninkrijk	Papieren stembiljet	Met de hand	Sinds 2000 geëxperimenteerd met e-voting pilots. In 2007 concludeert The Electoral Commission dat er onvoldoende randvoorwaarden zijn voor e-voting. De Britse regering moet nog over toekomst e-voting besluiten nemen.
Italië	Papieren stembiljet	Met de hand	
Spanje	Papieren stembiljet	Met de hand	
Polen	Papieren stembiljet	Met de hand	
Roemenië	Papieren stembiljet	Met de hand	
Nederland	Papieren stembiljet	Met de hand	
Griekenland	Papieren stembiljet	Met de hand	
Portugal	Papieren stembiljet	Met de hand	E-voting is in Portugal onderzocht en te duur bevonden.
België	Papieren stembiljet en stemmachine	Met de hand en geautomatiseerd	Sinds 1999 wordt er deels elektronisch gestemd (m.n. in Vlaanderen). 44% stemt met stemmachines en 56% met papieren stembiljet. In België moet nog worden besloten hoe in de toekomst zal worden gestemd (m.b.v. stemmachines, papieren stembiljet of beide).
Tsjechië	Papieren stembiljet	Met de hand	
Hongarije	Papieren stembiljet	Met de hand	
Zweden	Papieren stembiljet	Met de hand	
Oostenrijk	Papieren stembiljet	Met de hand	
Bulgarije	Papieren stembiljet	Met de hand	
Denemarken	Papieren stembiljet	Met de hand	
Slowakije	Papieren stembiljet	Met de hand	
Finland	Papieren stembiljet	Met de hand	Tijdens gemeenteraadsverkiezingen van 2009 is bij 3 kleine gemeenten een experiment gehouden met stemmachines. Het experiment was geen succes. Hoger Administratief Hof heeft op 4 april 2009 het resultaat ongeldig verklaard.
Ierland	Papieren stembiljet	Met de hand	In mei 2009 heeft de regering het project m.b.t. gebruik stemmachines geannuleerd. Reeds aangeschafte stemmachines worden vernietigd.
Litouwen	Papieren stembiljet	Met de hand	Stemmen via internet wordt onderzocht en overwogen.
Letland	Papieren stembiljet	Met de hand	
Slovenië	Papieren stembiljet	Met de hand	
Estland	Papieren stembiljet en internet	Met de hand en geautomatiseerd	Stemmen deels via internet vanaf 2007. 10% van stemgerechtigden heeft bij gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2009 via internet gestemd.
Cyprus	Papieren stembiljet	Met de hand	
Luxemburg	Papieren stembiljet	Met de hand	
Malta	Papieren stembiljet	Met de hand	

